

תעלה המשואה

מילים ליום הזיכרון והעצמאות,

בשנה שמאורעותיה וגיבוריה גדולים מהמילים הכתובות.

לשימוש באירועים וטקסים, למוסדות חינוך או לקריאה.

חיים אקשטיין, תשפ"ד-ה

קטעי קריאה

ללא סמלים

כשיום העצמאות הגיע לפגישה, הוא מצא על השולחן רק כמה פירות וכוס מים. כרגיל, הפגישה הזאת מתקיימת רגע אחרי פסח, ועוד לא מספיקים להתארגן על אוכל. הוא כבר התרגל; 77 שנה הוא מגיע לשיבת הצוות הזאת, וכל שנה אותו דבר. בעצם, דבר אחד השתנה: הוא היה שם לבד.

"איפה כולם? איפה דגל?" שאל את המזכירה.

"דגל? מגויס מתחילת המלחמה", ענתה המזכירה. "תלוי בכל מקום, מתנוסס על בתים ורכבים, מלווה משלחות חיזוק ועידוד, ולצדדי גם עוטף את אלו שכבר אינם איתנו".

"הבנתי, אז דגל עסוק השנה", אמר יום העצמאות, "אבל איפה כל שאר הסמלים שלי? מצעדי צה"ל, נגיד?"

"מצאת על מי לשאול", אמרה המזכירה. "כל צה"ל על הרגליים כבר יותר שנה וחצי".

"אז דגל מגויס, וגם צה"ל, ומן הסתם גם תפילה לשלום המדינה בתפקיד... אבל על האש בטח פנוי. אם אין ברירה, נסתפק בו בתור סמל".

"על האש מתנדב מאז שמחת תורה יום אחרי יום", ענתה המזכירה. "על האש לחיילים בעזה, על האש למילואימניקים בגבול הצפון, על האש למפונים..."

יום העצמאות התיישב ליד השולחן הריק, והחל להזיל דמעות.

"מצטערת", אמרה המזכירה, "נצטרך להסתדר השנה ביום העצמאות בלי סמלים. אני מבינה שזה גורם לך צער, האמת שכולנו בתחושה ש..."

"זה בכלל לא צער", חייך יום העצמאות וניגב את דמעותיו, "אני פשוט מתרגש. כבר שבעים ושבע שנה אני תקוע רק עם סמלים. אבל עכשיו ברור שאלה לא סמלים; זאת מציאות חיה".

(ובכל זאת, הוסיף, "יהיה קצת חבל בלי אירועים מיוחדים השנה. מה יהיה עם השמחה, ההתרגשות, האור בעיניים של האנשים?"

"או! קראה המזכירה. "אור בעיניים לא היה לנו מזמן. אולי זו תהיה הבשורה שלך השנה")

מנוף

לעובד העירייה יש מנוף גדול
שעליו עולים ועולים ועולים
עובד העירייה, עם מנוף גדול,
בא כל שנה לתלות פה דגלים
עובד העירייה, ממרומי המנוף
רואה את העיר פרוסה לרגליו
מעבר לכבישים, הוא רואה את הנוף
מבית העלמין עד טיפת חלב
הוא רואה היכן מתפנה חנייה
וידוע גם איפה הפקק משתחרר

הוא רואה קיר הרוס – ואתר של בנייה
עץ גזום, וגם שתיל שיוליד עץ אחר
בית כנסת ובנק, מסעדה, ישיבה,
כולם, בעיניו, עיר אחת הם בסוף
וכל המריבות, הקרבות, האיבה –
הן רק נקודות קטנות מול מנוף
עובד העירייה, על כף המנוף
עם דגליו מסיים – ואז מתקפל
בלי עובדים כמותו, עם מבט ומעוף,
איך יכולנו לחגוג עצמאות לישראל.

לבשי בגדי תפארתך עמי

דגל על גג המשרד, אנשים עם מדים ברחוב
פנים של חייל על סטיקר: "להיות טובים, לעשות טוב"
סרט צהוב בסניף בנק, אשת היי-טק עונדת צמיד
עם כיתוב של נופל, "אהבת חינוך" או "תאיר פנים תמיד"
נער ליד בית הספר, מכין לילדי מילואים כריך
זר פרחים עם תמונה של קצין, וציטוט – "למה? כי צריך!"
חיילים בתחנת הדלק, איש חסיד אותם מברך
על דלת נפתחת, עוד מדבקה – "אל תשכחו לחייך"
כך הארץ כולה, במדים ודגלים, בשתיקת-מדבקות תמלל:
"להודות שאני חי", "עוצמה פנימית", "להגן על עם ישראל"
חלק מהבנים יחזרו ויראו, חלקם רואים רק מלמעלה:
מדינה לבושה באדרת גבורה
וכמה שהיא מתאימה לה.

כששמחת תורה פגש את יום העצמאות

(מעין המשך לסיפור 'כשהגיע תורו של יום העצמאות' בספר 'ולתפארת מדינת ישראל')

בשעה שהתבקש יום העצמאות לרדת אל העולם, מיהר ופנה אל כל החגים ללוות מהם מנהגים ומסורות. היה נוטל מזה שופר, ומזה קטעי תפילה, אך עדיין היה חסר. עד שראה חג אחד מרקד, ופניו זורחות, והוא מחלק ביד רחבה שקיות ממתקים לילדים, וכוסיות משקה למבוגרים.

שאל אותו: מי אתה, ענה לו: שמחת תורה אני.

שאל אותו: רואה אני שידך פתוחה לכל, שמא תלווה לי מעט מנהגים. ענה לו: קח בהשאלה מה שתרצה.

ראה יום העצמאות ילדים מנופפים בדגלים של שמחת תורה, וביקש לקחתם בהשאלה, נתן לו. ראה ריקודים ומחולות, נתן לו. ראה שמחת חתנים, נתן לו. ראה ספרי תורה מונחים על בימה, ביקש לשאול את הבימה. אמר לו שמחת תורה, מה יש לך לעשות בבימה סתם, קח גם את ספרי התורה עימם. אף על פי כן לא לקח.

לבסוף אמר שמחת תורה, עד כאן הקפה. עד כמה תלווה, ואינך יודע מתי וכיצד תחזיר?

אמר לו יום העצמאות, האמן לי. יום יבוא ואפרע את חובי.

ירד יום העצמאות אל העולם, עטור בדגלים, מסובב בריקודים, מלווה בחתנים לוקחי פרסים, דורך על בימות עם כל הנערים לעיני כל ישראל.

עברו השנים, עד שבא אותו היום, ושמחת תורה נפרץ ונרמס, וספרי תורה שלו הוחזרו סגורים אל הארון. עוד הוא מתבוסס בדמו, והנה הם לקראתו - בנשקים ובמרכבות, חיילים שנקראו לדגל. יצאו ממצעדי יום העצמאות, פרצו מטקסי הזיכרון, עד שיפוצו אויביהם וינוסו משנאיהם. ובטרם ייצא היום, וידעך נר נשמתו של שמחת תורה, לחש לו יום העצמאות - אני כאן. חזק חזק ונתחזק, בעד עמנו ובעד ערי אלוֹקינו.

(וכיוון שדמם שמחת תורה ונאלם קולו, אין יודע אם קיבל את פירעון החוב, או שמא עדיין לא נפרע החוב במלואו. ובינתיים עומדים שניהם, שמחת התורה ועוז העם בארצו, ומחכים לחג הבא שיתחדש על ישראל).

הרכב חסר מלא

על הדשא, נחמה יושבת ומנצחת על החזרות לאירוע היישובי. היא עושה זאת כל כך הרבה שנים, נדמה שמאז קום המדינה.

אבל הפעם היא כמעט לבד שם.

ציון, איש הקבע, כבר לא מגיע במדים לייצג את צה"ל. כבר כמה חודשים שכמעט לא רואים אותו בבית. צביקה מהמתנ"ס כבר פעם שלישית בצו שמונה, וכך גם יורי הסאונדמן.

ענת ביקשה לא לנצח על המקהלה, אלא להיות ביום העצמאות עם חברה טובה שלה, אמא של חטופה. אלעד הי"ד כבר לא ינגן עוד על הגיטרה.

אורית קוראת למקהלת הילדים לעלות לבמה. עשרות שנים את אחראית על הטקס, היא אומרת לנחמה בשקט, ודבר כזה עוד לא היה לה.
נכון, אומרת נחמה, זה עוד לא היה. עשרות שנים אני אומרת לעצמי: הם סתם מדקלמים על מדינה, על אחריות, על ערבות הדדית, על מסירות נפש. מי יודע מה מזה חרוט אצלם בלב.
עכשיו אני יודעת שזה אמיתי.
היא מסיימת את דבריה, ושתייהן מביטות בנציגי דור העתיד עולים לבמה לשירת התקווה.

בזמן הטקס

כשאנחנו קוראים 'א-ל מלא רחמים',	בזמן שאנחנו עומדים כאן בטקס,
הוא בורא ומגלה אורו של משיח.	פלוגה מסתערת על יעד עד תום.
	בזמן שהארץ ניצבת שותקת,
כשהטקס ייתם, הכאב יישאר	אחים במנהרות שורדים עוד יום.
עננה תרחף על בתי העלמין	בזמן הטקס, בשדות הדגן,
ובינתיים עתיד גדול וזוהר	עולות שיבולים ונובטת חיטה.
עמוק בקרקע את אורו יטמין	ובשטח אויב, קילומטרים מכאן,
לכבודו נעמוד, נקום, נתגבר	מבצע חשאי ממתין לפקודה.
לשירה של תקווה ואני מאמין.	בזמן שאנחנו באפס מילים,
	במחלקת יולדות, דור חדש מגיח

סיפורים ליום העצמאות

שולחן של 3,300 שנה

פורסם ב'עולם קטן', פסח התשפ"ד. עיבוד ליום העצמאות

שולחן החג התפרס על פני כל אולם הנצח, מקצה אל קצה. קשה היה לראות את כולו, ולפעמים נדמה היה שלשולחן הזה אין באמת קצה. על השולחן הונחו בן הבקר של אברהם, הדבש של יהונתן בן שאול, יין ממשותה אסתר, מן, שליו ולוף ממלחמת ששת הימים. גביעי יין היו מפוזרים בין השולחנות, מגביע הכסף של יוסף עד גביע אירופה לתל אביב (לא ברור מי שם אותו על המפה, אבל הוא נשאר על המפה).

יציאת מצרים התיישבה בקצהו האחד של השולחן. בכל חג הם נפגשים, כל מאורעות ההיסטוריה. כבר שבעים ושש שנה שהם נפגשים גם בחג העצמאות. מוסיפים עוד שולחן ועוד כיסא, ולפעמים נדמה שהמשא כבד מדי, אבל שולחן קיים כבר 3,300 שנה – שום דבר כבר לא ישבור אותו.

יציאת מצרים הניחה שעוד מעט יגיע עורך הסדר, ועמדה להשקיט את כולם; אך לפתע השקט השתרר מאליו. בקצה השני של השולחן הופיעה פתאום דמות בלתי צפויה. צעירה מאוד, עטופה בדגל, פצועה, מתקדמת ברגל בוטחת אבל סוחבת בקושי את הרגל השנייה. "סליחה", אמרה בקול חלוש, "כאן זה שולחן הסדר של ההיסטוריה?"

חורבן בית שני הביט בה במבט חמור סבר. "מי את?" שאל. "לא ראיתי אותך כאן מעולם".

"אני שיא המצטערת", אמרה הצעירה, "לא ממש ידעתי איך מצטרפים. בדקתי בגוגל, אישרתי הגעה בווטסאפ..."

"באיזו שפה היא מדברת?" תהתה החייאת-הלשון-העברית. "היא אמורית, או גרגשית?"

"לא, לא!" התערבה לבנון השנייה. "היא חדשה לגמרי, שומעים עליה".

"אני... מהשנה", אמרה הצעירה.

"את לוקחת לי את התואר של הכי צעירה כאן? זה אסון אקספוננציאלי! אני הולכת להסתגר בבידוד", זעקה קורונה.

יציאת מצרים הניפה את המטה שלה. "סדר שיהיה כאן!" קראה. "גבירתי הצעירה, אני לא יודעת מאיפה הגעת, אבל בשולחן שלנו יש סדר. לא כל מאורע יכול לקפוץ לכאן ולטעון שהוא חלק מההיסטוריה. אז קודם כל, תגידי מה שמך".

הצעירה הרכינה את ראשה.

"אין לך שם?" הזדעק חורבן בית שני. "מה את מצפה, שנכניס לשולחן ההיסטוריה מאורעות שאף אחד לא יודע עליהם?"

גירוש אנגליה ופורים קסטיליה הביטו זה בזה במבוכה.

"אני עוד לא סגורה על השם שלי, כי אני עדיין באמצע", ניסתה הצעירה להסביר. "יש שקוראים לי מלחמת שמחת תורה, השם הרשמי שלי כרגע הוא 'חרבות ברזל'".

כל האירועים ההיסטוריים השתקו ברגע אחד.

"וזאת את?" קרא מבצע קדש בהתפעלות. "אמרו לי שאת נלחמת כבר חצי שנה בלי הפסקה!"

"שמענו שהצלחת להשתקם אחרי טבח קשה, ולהשיב מלחמה", אמרו פרעות ת"ח ות"ט. "הלוואי עלינו..."

"ואני שמעתי איך אנשים מכל הארץ התגייסו לטובת אזור אחד שנמצא בצרה", אמרה מלחמת יבש גלעד. "אולי פשוט תספרי לנו הכל?"

"הכל? זה יהיה ארוך כמו הגלות..." ענתה המלחמה הצעירה במבוכה.

"היי, אל תיסחפי. אנחנו הגלות", קראו מסעי הצלב, גירוש ספרד והאינקוויזיציה, שהתפרסו על פני חלק רחב מהשולחן. חורבן בית שני דפק על השולחן, וכמעט שבר כוס. "די, יש פה סדר!" קרא. "אם את עדיין באמצע, את לא יכולה לשבת איתנו. עוד לא ברור לאן תובילי, איך תסתיימי, כמה מקום לתת לך. חכי בסבלנות לסופך!"

שוב השתרר שקט. "איזה מעיק", לחשה הצהרת בלפור, "מה הוא רוצה? לגרש אותה מהסעודה רק כי לא הזמינו אותה רשמית?"

"הוא כבר עשה את זה פעם אחת", ענה בלחש המרד הגדול, "אחרת הוא לא היה כאן".

המלחמה החדשה נסוגה צעד אחד אחורה, וכיסתה את פניה בדגל.

"עזבו, אתם צודקים", היא אמרה. "אני עוד לא סגורה על עצמי. אני גם לא בסדר גודל שלכם; אין לי איזה משה רבנו או דוד המלך, רק מאות אלפי אנשים טובים שמנסים לפעול יחד. אין לי גם נבואה, כך שאני מוסרת את עצמי בלי לדעת אם אצליח. ובעיקר, אני מרגישה כל הזמן שאני לא עושה מספיק. נראה לי שאפרוש. יש כל כך הרבה אנשים במצב קשה שמחכים לי למטה, אני צריכה להמשיך בעבודה".

האירועים ההיסטוריים הקשיבו לדבריה בהשתאות. ים סוף נקרע מבפנים. הקרב בגבעון עמד בדממה. מלחמת עמלק הרימה ידיים. "מדהים", אמר פיצול המלוכה, "לא ראיתי אחדות כזאת במשך כמעט כל שנותיי".

"ואני לא זוכר גבורה כזאת כבר הרבה זמן", הוסיף מרד בר כוכבא, "כל זה בחצי שנה? ועוד לפני שהסתיימת?"

"בסדר, בסדר, את אירוע היסטורי כבר עכשיו", אמר חורבן הבית, "אבל... אין לנו מקום השנה, הכיסאות ספורים. אנחנו נשמור לך מקום של כבוד בשנה הבאה".

"את יכולה לשבת לידי", אמרה מלחמת עמלק והצטופפה מעט, "שנינו קרבות מול אויב אכזר".

"לא, שבי לידי", אמרה מגילת אסתר, "וספרי לי מה היה במתקפה של הפרסים. זה היה ממש עכשיו, נכון?"

"הביאו מהר שני כיסאות, ותנו לה לשבת!" קראה יציאת מצרים.

חורבן הבית הבין שהמאבק שלו חסר סיכוי, אבל נותרה לו בכל זאת שאלה אחת. "למה שני כיסאות?" שאל.

"אם היא כאן", ענתה יציאת מצרים, "תהיה בטוח שבקרוב נצטרך כיסא גם לגאולה השלמה".

חידון תנ"ך הפוך

פורסם ב'עולם קטן', יום העצמאות התשפ"ה

ריח גן עדן נכנס מן החצר. נגלה ראשונה של בשר עלתה על הגחלים אשר על האש. כמות הבשרים שחיכתה להיצלות הייתה כסעודת שלמה בשעתו. אבא שלה, סוף סוף בלי המדים ודרגות הקצונה, ישב על הספה כמנהגו ביום העצמאות באחת עשרה. אמא, בינתיים, השקיעה במטבח במטעמים כאשר אהב. אביגיל נשארה בחדר, מנסה להתחמק מהאירוע, אבל זה לא עזר; עולם הדימויים והאסוציאציות שלה, ששוב היה מורכב בעיקר מפסוקים, העיד שהיא יודעת מה בדיוק קורה עכשיו. ומה יכול היה לקרות, אילו הדברים היו מתפתחים אחרת בערב ההוא.

"אני אומר לך, הפעם הקנדי יפתיע", שמעה אביגיל את אבא. "הוא עוד ישתחל בשלישייה, רואים עליו". התחביב של אבא, להישאר בבית עד הצהריים ולראות חידון התנ"ך, התנגש לרוב עם התוכניות של שאר המשפחה לצאת החוצה. אבל הפעם, אחרי כל כך הרבה זמן בלעדיו, כולם הצטרפו לאבא לצפייה משפחתית. חוץ מאביגיל. דפיקה נשמעה על דלת חדרה. אביגיל פתחה אותה לאמא. "מתוקה, את לא באה לראות איתנו?" שאלה אמא, "את הרי תדעי לפני כולם את התשובות". "כן, זאת בדיוק הבעיה".

אמא ניסתה להניח יד על כתפה של אביגיל, שחמקה ממנה. "לא נורא", אמרה, "תנסי שוב בשנה הבאה". "אמא, בואי לא נתחיל את השיחה הזאת שוב".

"אז גם את אל תתחילי לעשות לנו סצנות", אמרה אמא, שמלאי הסבלנות שנשאר בה – אחרי ארבעה סבבים ושישה ילדים – איים לאזול. "נכון שלא הצלחת לעלות שלב, אבל יש לך סיבה מוצדקת".

"למי אכפת שהסיבה מוצדקת!?" התפרצה אביגיל. "הסיבות לא מעניינות אף אחד. אין 'מוצדק' בעולם הזה, אולי בתנ"ך". ריח שרוף מהמטבח הזעיק את אמא, ואביגיל נשארה לבד. רק לא לפתוח תנ"ך עכשיו, החליטה, אבל היא לא מצאה ספר אחר לקרוא. לבסוף היא פתחה את אליס בארץ הפלאות, בתקווה שכובען מטורף ייקח אותה למסיבת אין-יום-העצמאות. על הרצפה הייתה זרוקה תעודת הוקרה. וזאת לתעודה כי אביגיל כרמלי השתתפה בחידון התנ"ך המחוזי. רק השתתפה. התעודה הייתה מקומטת וגזורה בקצה, אחרי ששלומי הקטן שיחק בה להנאתו. על כל השעות האלו עם הילדים, איש לא נתן לה תעודה. למי אכפת שהיא הייתה איתם יום אחרי יום, מהמעון ועד שהאחרון הילדים עצם את עיניו. ופקח, ושאל אם אבא חזר, ועצם שוב. ביום שלפני החידון, אמא השתדלה שהילדים לא ייפלו על אביגיל, אבל זה לא הצליח. גם באותו יום, במקום לשנן מי אמר מי, היא עסקה בשאלות מי הלך למי, מי ברח לטרמפולינה ומה הוא קופץ שם.

"איפה אביגיל?" קרא אבא מהסלון, ואביגיל הרגישה שיא חייבת לברוח מהחידון הזה, שרק נקודה אחת הפרידה בינה ובין הסיכוי להגיע אליו. היא פתחה את החלון, יצאה בעדו וחמקה מהשער האחורי, רק לכמה זמן. לא לקרוא תנ"ך, לא לקרוא ספרים, לא לקרוא את השלט שאומר "זהירות, בונים".

בעצם, אולי את זה כן הייתי צריכה לקרוא, חשבה אביגיל כשנפלה לתוך שוחה באדמה, והתגלגלה אל פתח מוזר של מערה.

**

ותפקח אביגיל את עיניה, ותרא אולם גדול ומואר במעבה האדמה. ובאולם קהל גדול, ומול הקהל במה. ועל הבמה אנשים מלאומים שונים, בלבושים משונים, יושבים בשתי שורות. ומנחה עומד על ידם, מצלמה למולו ומיקרופון בדש בגדו. ואביגיל משתאה לאמר, אנה זה הגעתי, ומה פתאום סגנון מאולץ כאילו-תנכ"י השתלט על מחשבותיי.

ותרא אביגיל, והנה תחת כל איש כתוב שמו, לאמר: חירם מצור, שר המשקים ממצרים, אליפז מתימן, בוז מארם, קציעה מארץ עוז, כרכס מפרס ומלכת שבא. ועל בגד המנחה תג שם, ושמו אבשלום בן מעכה. ותכר אביגיל את כל הדמויות התנ"כיות, והן לא הכירוה.

וידבר המנחה אל הקהל ויאמר: "חג שמח, וברוכים הבאים לחידון התנ"ך העולמי. המתחרים שלנו עברו דרך ארוכה, והתקבצו מכל ספרי התנ"ך. רק אחד יזכה בתואר הנכסף. ולמתמודד הראשון, בוז בן נחור מארם נהריים!"

ויריע הקהל בקריאות בוז, ובוז קירב פיו אל המיקרופון אשר לו.

ויאמר המנחה: "שאלה ראשונה – מערכת הביטחון אחת היא, וזרועות רבות לה. מנה יחידה אחת שהשתתפה בכיבוש החרמון הסורי, ואחת שהשתתפה במבצע ארנון".

ויען בוז ויאמר: "החרמון הסורי – שלדג, מבצע ארנון – ימ"מ", ויתנו השופטים לבוז את מלוא הנקודות.

ותאמר אביגיל בליבה, מהו המחזה הלזה, אשר פניו כחידון תנ"ך, אך לא על התנ"ך שאלותיו.

"נרוץ לארץ עוז, לקציעה בת איוב. קציעה, כמה חיילי מילואים עזבו הכל בפרוץ המלחמה ויצאו לצבא?"
"כשלוש מאות אלף איש".

ותאמר אביגיל, אין זאת כי אם חידון התנ"ך, רק הפוך. לא אנחנו נשאלים על התנ"ך, אלא גיבורי התנ"ך נשאלים... עלינו.

ויפן המנחה למתמודד השלישי: "מול כמה מדינות וארגוני טרור נלחמת ישראל?" וידום אליפז, ואחר כן ענה: "לא ידעתי, מה אעשה והמורה לתנ"ך בגבעתי".

וישאל את המתמודד הרביעי: "מי אמר, 'דרך אמונה בחרתי'?" ויען חירם ויאמר: "אדוננו המלך דוד". ואביגיל שומעת ויודעת כי אגם בת מירב היא זו. ויאמר לו המנחה: "אמת דברת, אך הבן לא הבנת את הקונספט. דוד ואנשיו המה בכתובים, ואנו שואלים על הספר אשר טרם נכתב. על הגיבורים אשר בארץ המה, ועוד יכתבו על ספר דברי הימים לתולדות ישראל".

והמנחה מוסיף לשאול, ואביגיל עונה בליבה, שפתיה נעות וקולה לא יישמע. מי אמר 'ישראל חלשה כמו קורי עכביש' ונהרג בטרם מלאת שנה למלחמה, מנה עוד שלושה ראשי צוררים שחוסלו, כמה טילים איראניים הצליחו לפגוע. וכל המתמודדים עונים נכונה. לבד משר המשקים אשר לא זכר את מבצע הביפרים וישכחהו.

אחר הדברים האלה, והנה מפתח האולם באה מרכבת אש, וקולה קול רעש גדול, וענן עשן מלא את האולם, ותנוע אביגיל ותעמוד מרחוק.

"וכעת לשאלת ראש הממשלה. כיוון שכל פמליא של מעלה עסוקים כעת בהשגחה על בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה, אחד מן המלאכים ישאל את השאלה בשמם".

והמלאך עומד מול הקהל, פניו כגחלי אש, אך עיניו מלאות דמעות כנחל. ויאמר המלאך: "מנו כמה שיותר שמות גיבורים אשר מסרו נפשם בקרבות". וישקוט האולם, והמתמודדים כותבים בדמע.

ואביגיל ביקשה גם היא לבכות, ותלך אל מאחרי הקלעים, ושם ספרים ודפים אין מספר, הלא הם החומר לחידון. מקומות הקיבוצים בדרום ובצפון, תאריכי הקרבות, כמות הרקטות, שמות ארגוני המתנדבים. כל אלו הספרים שלה, של תקופת ימיה. אולי גם היא הייתה נכתבת בהם, לו הייתה אשת חיל.

אז נשא המנחה קולו ויאמר: "יעלו ויבואו שני המתמודדים אשר עלו לשלב ראש בראש – מלכת שבא, וכרכס סריס אחשוורוש".

ויעמדו הסריס והמלכה זה לעומת זה, וישאל המנחה: "אלופת החידות, מלכת שבא. רבים מנערי ישראל פעלו בגבורה בעורף. חמש שניות בידך לנקוב בשלושה שמות".

"יובל בן אליקים אשר התפנה מאופקים; תמר בת יוסף אשר מתנדבת בחממות בעוטף; אביגיל בת סרן יהודה הכרמלית אשר שומרת על אחיה בירושלים".

ואביגיל שומעת, וליבה רועד. מי אני ומה אני, כי גיבורי התנ"ך יקראו בשמי. אז קם אחד מן הנביאים אשר בחבר השופטים, ויאמר: "התשובה פסולה. כי ראה ראיתי במחזה הנבואה, אשר אביגיל בת סרן יהודה איננה בירושלים, ואין איש יודע אנה הלכה".

ותבהל אביגיל ותאמר, אם יודע הנביא שאינני בביתי, מה אם יתנבא פתאום שאני פה? ואף גם זאת, אם בת חיל אני, וכל התנ"ך מחכה לי, טוב כי אשוב אל ביתי. מי יודע איזה פרק באיזה ספר אינו יכול להיכתב עכשיו בלעדיי.

"כרכס מפרס, השאלה האחרונה אליך. מתי ישובו השבויים, ושמחת עולם על ראשם?"

את התשובה לא יכלה אביגיל לשמוע. כי פסעה אחורנית, לעבר פתח המערה, עד אשר מעדו רגליה ותיפול שנית.

**

כשאביגיל נכנסה הביתה, המסך היה דלוק, אבל אבא לא היה שם. קולו נשמע מהחדר, מדבר בטלפון: "זה בסדר, שמואל, לא יכולנו לדעת שעזרא ייתקע בחטיבה. אני לא שופט אותו, ואנחנו לא נביאים. אם צריך עזרה, אני אעזוב הכל ואבוא עם המפל"ג לטפל בזה".

"טוב שחזרת", אמרה אמא, "סליחה שאני מבקשת, אבל יש איזו תקלה בצבא שבא צריך לטפל בה, ואני עוד במטבח. תוכלי להיות עם הקטנים? רק קצת, זה לא סיפור מההפטרה". "בטח!" קראה אביגיל, ולעצמה לחשה: מצידי שיהיה סיפור מההפטרה. הפטרה שמישהו עוד יקרא ביום מן הימים.

אין יום הולדת

גרסה מקורית: יום העצמאות התש"ף (קורונה). עיבוד לתשפ"ד

הפנסים הצבעוניים נדלקו ברגע אחד, כמו תזמורת של כלי נגינה כחולים ולבנים ברגע שהמנצח מניף את שרביטו. מאחוריהם, השמש צללה בשקט לכיוון הים, וירח דקיק וצנוע פילס בנחת את דרכו למעלה, משם יחייך למראה הטקסים והחגיגות ההמוניות. האור הצבעוני הבהיל את עמי, כיוון שהוא הבהיר לו שכבר מחשיך, והוא עשוי לאחר. עמי מיהר לחגיגת יום ההולדת המסורתית בבית, שאוי לו למי שיאחר אליה. וכיוון שהוא עצמו משמש מחצית ממספר המשתתפים בחגיגה, הרי שעייב קטן שלו משמעותו חמישים אחוזו איחורים. חמישים האחוזים הנותרים, כלומר רלי, בטח יתאכזבו נורא אם יום ההולדת שלהם לא יתחיל בזמן. תוך כדי הליכה מהירה ברחוב המואר ועטור הדגלים, עמי הריץ בראשו את מה שיצטרך להגיד הערב. קודם כל, רלי עצמה תישא נאום נרגש שיסקור את הישגיה בשנה האחרונה, והוא ינהן ללא שום הסתייגות. אחר כך יגיע תורו להגיע עד כמה הוא מעריך את רלי על ההתקדמות בעבודה, על העלייה האחרונה במשכורת, על היכולת שלה לנהל את הבית ועל הפרגולה המשודרגת בחצר. את כל אלה הוא יתבל בביטויים כמו "מרגיש בטוח איתך" ו"גאה להיות לצידך". בסוף הם ידליקו נרות עם זיקוקים, יאכלו עוגה בצורה שמזכירה את הגיל של רלי מהיום ולשנה הקרובה, וזהו. תם הטקס. כך נראה יום ההולדת של רלי כל שנה. זה בטח ייראה אותו דבר גם כשהיא תחוג 76.

**

עמי הדליק את האור. בסלון היו רק שלושה בלונים, שניים מתוכם מפוצצים. שקט שרר בין קירות הבית, ונראה היה שאין בו נפש חיה. בעיקרון, השקט איפשר לעמי לשבת ולצפות בטקס הדלקת המשואות עד שרלי תגיע, אבל הוא היה מסתורי וחשוד מכדי להתעלם ממנו. אולי היא עושה הפתעה לעצמה, חשב עמי, והיא מצפה שאחפש אותה, ואז היא תזנק מאחורי הכורסה או הבוגנוויליה ותגיד "הפתעה". הוא נכנס לעומק הסלון, בדק מאחורי כל הכורסאות וכל העציצים, כמו בבדיקת החמץ לפני שלושה שבועות. אין קול ואין עונה, לא מסיבה ולא הפתעה.

כשהגיע למטבח, גילה את ההפתעה האמיתית.

רצפת המטבח הייתה שחורה, כמעט כולה. השיש נראה כמו תערובת בלתי אפשרית של פיח ומים. הוא פילס את דרכו בין התנור והשולחן המפויחים, דורך על צינור שהתפתל כנחש מהחלון ועד המדיח. המטבח נראה כמו אחרי מלחמה. כל מיני סרטים החלו לרוץ בראש של עמי, אבל זה היה יום העצמאות, ולכן כולם נראו כמו סרטי בורקס נטולי היגיון. זה לא עזר לו להבין מה התרחש כאן, ואיפה רלי עכשיו.

צלצול קטע פתאום את מחשבותיו המודאגות, בדיוק כמו הצלילים הטורדניים שמאותתים לרלי על תזכורות. הוא הלך בעקבות הקול, ומצא את הטלפון של רלי מונח בקצה השיש. "לקום ולכבות את האש, דחוף!" זעקה תזכורת שכנראה הופעלה שוב ושוב, ולא נענתה.

רק אז החוטים החלו להתחבר בראשו לתמונה אחת, והיא נראתה מאיימת למדי.

היא כנראה לא כאן, עיכל עמי. במקרה הטוב היא עכשיו בבית חולים, ועל המקרה הגרוע מכל הוא לא רצה לחשוב. הוא סרק את הסלון, את חדר העבודה ואת מרפסת הכביסה, ורק כשנכנס לחדר – נעצר.

שמיכת פוך כיסתה את רלי מכף רגל עד כמעט ראש; אבל שולי שמלתה, כחולים בתוספת עיטור לבן, עם שוליים חרוכים שנוספו עכשיו, בצבצו החוצה והסגירו אותה. זו שתמיד עומדת על רגליים, שלעולם לא תיפול, שאיש לא יעצור אותה, קרסה. עמי התיישב לצידה, והסיר את השמיכה במילימטר מעל פניה. שיערה הזהוב לא הצליח להסתיר את סימני הכוויות שעל מצחה. פניה היו מלאות סימנים של אפר ודם. אבל פיה העיד כי היא נושמת, הגוף פועל, המערכות מתפקדות. מבחוץ היא נראית כמו אחרי קרב, אבל בפנים, ככל הנראה, הלב הפועם ממשיך להזרים דם לכל האיברים. בעוד הוא תוהה אם להעיר אותה, ולשאול אם היא בסדר, פיה נפתח פתאום.

"אין יום הולדת".

"מה?"

"אין יום הולדת", המשיך פיה. "אני גמורה. נרדמתי ולא התעוררתי בזמן, והבית כמעט נשרף כולו". עמי הביט אחורה, מנסה להצליב בין דבריה של רעייתו לנתונים בשטח.

"אבל... השרפה הייתה רק במטבח, לא?"

"הבית ניצל", אמרה רלי, "אבל המטבח נראה כמו הגיהנום. ואני לא יודעת מה הנזקים בשאר החדרים לא בדקתי. הייתי עסוקה בלהגן על הבית ברגע האחרון".

"זה אומר שהצלחת. מנעת אסון גדול".

"לא, אני זאת שיצרתי את האסון", התעקשה רלי.

לאט לאט התמונה הלכה והתבהרה לעמי. רלי הייתה אמורה לכבות את האש במטבח, והיא אמנם לא כיבתה אותה בזמן וגרמה לשרפה, אבל מיד אחר כך היא זינקה אל תוך כבשן האש והתמודדה לבדה מול הלהבות המתפשטות לכל עבר.

"את רוצה... שאני אעזור במשהו?"

"יש לי רק בקשה אחת – לבטל הכל. בלי נאומים כמה אני מדהימה, בלי מחמאות, שום דבר מכל מה שאנחנו עושים כל שנה ביום ההולדת שלי".

עמי קם על רגליו, רץ לסלון וניפח שני בלונים וקשר לא גבוה מדי. אחר כך הוא נכנס למטבח, פסע בין החורבות, הכין חביתת עין וסלט ירקות פשוט, הפעיל מוזיקה שקטה ונכנס שוב אל החדר עם כוס תה ומה שנשאר מהעוגה. היא הייתה שרופה קצת, על הזיקוקים הוא ויתר, אבל סוכריות כחולות ולבנות נשארו לקשט אותה מלמעלה.

"בשבילי?" היא התפלאה.

"ברור".

"אבל קרסתי. אני גמורה. אני לא מסוגלת לעשות שום דבר. ואני שיקרתי לך ושיקרתי לעצמי שאני יכולה הכל, אין שום סיבה להתגאות בי".

"נכון, אבל אני לא חוגג את יום ההולדת שלך כי אני חושב שאת יכולה לעשות הכל".

"אז למה?"

"פשוט, כי אני אוהב אותך".

אולי נתפצל

פורסם ביום העצמאות התשפ"א. התאים עוד יותר ביום העצמאות התשפ"ג. לשמור למקרה שהאחדות תברח שוב.

קול תרועה חזקה העיר את מכיר. הוא פקח את העיניים ולא ראה מסביבו כלום. לא את הבית, לא את השדה, לא את הכרם, לא את אנשי שבט אפרים שמהם ברח, רק חושך. ככל ששם לב לפחות דברים שהוא רואה, גדלה תקוותו שגם אלישבע נעלמה. אבל מכל הדברים המוכרים שרצה לפגוש עכשיו, בתוך מקום חשוך ובלתי מוכר, הוא שמע דווקא את הקול שלה.

"מכיר? איפה אנחנו, ו..."

"אני לא יודע", ענה לה, "אני חושב שאנחנו בתוך מערה או..."

"את זה אני יודעת", הטיחה בו אלישבע. "אתה חושב שאני לא זוכרת מה קרה? הממלכה התפצלה, המליכו את ירבעם המושגע שלך למלך אפרים, ועכשיו החיים שלנו בסכנה".

סוף סוף מכיר נזכר מה קרה. הם התחתנו לפני חודשיים, אבל קרו מאז כל כך הרבה דברים, שזה נראה כאילו חלפו אלפי שנים. ממלכת בית דוד התפצלה לשניים, ממלכת יהודה של רחבעם וממלכת ישראל של ירבעם. לרוע המזל, חודשיים לפני כן, מכיר משבט אפרים – בצעד לא חכם במיוחד – נשא לאישה את אלישבע משבט יהודה. עכשיו שניהם מצאו את עצמם לא רצויים, לא בישראל ולא ביהודה. הם גם פחדו שתפרוץ מלחמה בין שתי הממלכות, והם ימצאו את עצמם מאוימים משני הצדדים. לבסוף הם החליטו להתחבא בתוך מערת מסתור ונרדמו שם, ומאז הכל היסטוריה.

"אז למה את שואלת איפה אנחנו?"

"לא התכוונתי ל'איפה אנחנו' במובן הזה", אמרה אלישבע, "אלא לאיפה אנחנו ואיפה הקירות שאנחנו צריכים לגמור לסייד, המעקה שאנחנו צריכים להתקין בגג, העוללות בכרם שאנחנו צריכים לבצור. יש לנו בית להקים, ואנחנו יושבים פה בתוך איזו מערה וישנים".

כמה זמן אנחנו ישנים? שאל מכיר את עצמו. בעיקר את עצמו, כי אם הוא ישאל את אלישבע, היא תגיד לו שהיא רק שמה ראש לשלוש דקות, והוא חורפ כבר שלוש שעות.

"עכשיו תגיד לי איפה הפתח של המערה", דרשה אלישבע, "אנחנו יוצאים מכאן לפני ש..."

"רגע אחד", עצר אותה מכיר, "את בטוחה שאפשר לצאת? הרגע שמענו תרועה חזקה מחוץ למערה, אולי פרצה מלחמת אחים בין יהודה לאפרים? אולי..."

"אולי אתה מתעצל להשקיע בבית שלנו?" קטעה אותו אלישבע. "די לישון. לך אל הנמלה עצל, ראה דרכיך ו..."

"תפסיקי כבר לצטט משלמה המלך שלכם", אמר מכיר, "אצלנו בממלכת אפרים אין מקום לציטוטים של אנשים מיהודה".

"ככה?" כעסה אלישבע. "אז במרחב התופעות שאני מסוגלת לסבול אין מקום לאנשים מאפרים. תראה לי איפה הפתח של המערה, ואני קמה וחוזרת להורים בבית לחם יהודה".

הם יצאו מהמערה. אנשי הכפר לא היו בחוץ. שום כפר לא היה בחוץ. רק בתים גבוהים, גבוהים מאוד, ומרכבות על גלגלים ללא סוסים. העולם השתנה לכלי הכר, כאילו הם היו 3,000 שנה במערה.

דגלים, סרטים ואביזרי קישוט שונים בצבעי כחול ולבן עיטרו את קירות המשרד. לפי היומן של אפי, בשעה זו הוא היה אמור לאשר שיפוץ של המועדון לגיל הזהב, לקדם את הנגשת אולם התרבות לבעלי מוגבלויות ולטפל באירוע התרמה לילדים חולים, במקום זה הוא סגר עוד ועוד פרטים טכניים קטנים באירועי יום העצמאות, שאמורים להיפתח עוד כמה שעות.

הוא כבר סיים את השיחה השש עשרה עם מוכר הצמר-גפן-מתוק שרצה לפתוח דוכן בבמה המרכזית, ואמר לו שוב שזה בלתי אפשרי. אחר כך צצה בווטסאפ הודעה שליטל סופר-על חולה בשפעת, ולכן ייתכן שיצטרכו לבטל את הבמה לילדים. באוזניות הוא שמע פלייליסט של שירי נעמי שמר כדי להירגע, אבל זה הזכיר לו את ההיא מהפייסבוק שמתנגדת שישירו את "ירושלים של זהב" בטקס היישובי, כי השורה "אוויר הרים צלול כיין" מעודדת צריכת אלכוהול.

אם זה לא הספיק, יששכר נכנס למשרד. אפי הסיר את האוזניות, ורק אז שמע רעש אדיר מבחוץ.

"אפי, לך טפל בזה", אמר יששכר.

"מה זה? מה הולך בחוץ?" שאל אפי.

"הפגנה", ענה יששכר קצרות.

"על מה?"

"לא חשוב על מה", השיב יששכר. "אתה יודע שיש אנשים שמחפשים הפגנות ומצלמות על חשבון העירייה, וצריך להרגיע אותם. אי אפשר שכל העירייה תהיה משותקת בגלל רעש מיותר, במיוחד כשאנחנו מסיימים מוקדם בגלל יום העצמאות".

"ולמה אני?"

"כי זה קשור כנראה לאירוע הערב, ולכן זה באחריות אגף התרבות".

אפי רצה לשאול למה דווקא הוא מכל אגף התרבות בעירייה, אבל ידע שהשאלה מיותרת, כי בפועל אגף התרבות בעירייה זה רק הוא. הוא יצא החוצה, וראה מולו שבעה-שמונה אנשים אוחזים שלטים מאולתרים בכתב יד.

"גול כספי ציבור!" קרא אחד המפגינים, אבל לא זה מה שהפריע לו.

"אירועים מנופחים על חשבון העניים!" קרא מפגין אחר, וגם זה לא הזיז לו, כי הוא סינן אוטומטית סלוגנים עם חרוזים צולעים.

"העיר משותקת – והעירייה מנותקת!" קראה אישה אחת לתוך מגפון, וזה כבר ריסק לאפי את הלב מבפנים. לא רק מפני שהחרוז שלה היה טוב יותר.

אפי ניגש בהיסוס ומבוכה אל המפגינים. "רבותי, אני מבין את הכאב שלכם, אבל תראו..."

"אתם לא מבינים כלום!" קראה המפגינה בעלת המגפון, אישה צעירה ונחרצת. "כולנו במשבר כלכלי, ואתם מרימים אירוע במיליונים! לא אכפת לכם שאנשים מתמוטטים?"

"סליחה, יהודית", פנה אליה אפי ישירות, "למה את אומרת שלא אכפת לנו? את יודעת על מה אנחנו עובדים בעירייה?"

"על מה, באמת? על שיפוץ המועדון לגיל הזהב? על אולם התרבות לבעלי מוגבלויות? על עזרה לילדים חולים? איך ליטל סופר-על תציל אותנו מהגירעון המשתולל?"

"קודם כל, אנחנו באמת בודקים את האפשרות שהמופע של ליטל סופר-על יבוטל..."

"מה?!" זעק מפגין אחד. "התעללות בילדים! הבטחתם להם את ליטל סופר-על. אתם לא עומדים בהבטחות שלכם!"

יהודית הסירה לרגע את הפה מהמגפון וניסתה להבהיר לו שממש לא על זה ההפגנה.

אפי המשיך לדבר ישירות עם יהודית. הוא ראה מולו את שאר המפגינים המתלהמים, אבל ידע שבאמת זאת רק היא. "יהודית, יש ערכים חשובים שצריך להשקיע בהם. המדינה שלנו היא ערך מספיק חשוב כדי להשקיע בו קצת".

יהודית הביטה באפי בעיניים יוקדות, מתקשה להבין איך הוא ממשיך לראות ערך באירועים ציבוריים עבשים. "הערך הזה לא שווה כלום אם אין ערך לאזרח הפרטי", אמרה. "וחוץ מזה, שמונים אלף שקל רק על זיקוקים, זה 'קצת' בעיניך?"

"מי אמר לך שהם עלו שמונים אלף?"

"אתה, כשדיברנו בבית אתמול בלילה".

לאפי לא היה מושג איך לסיים את הוויכוח המתיש. "יהודית, בבקשה", הנמיך עוד יותר את קולו, "לפחות תעשו את ההפגנה הזאת במקום אחר, ובשעה אחרת".

"למה לא עכשיו?"

"כי קבענו שאני מחזיר את הילדים מבית הספר, והם גומרים היום בשתיים עשרה בגלל יום הזיכרון".

יהודית הסתכלה בשעון, וסימנה בידה לכל המפגינים להיות לרגע בשקט.

"אמאל'ה, בשתיים עשרה הם חוזרים?" שאלה בלחץ, ומחוץ למגפון.

"כן. אני אקח אותם, וגם אעבור בבית המרקחת לפני שסוגרים".

יהודית הנמיכה גם היא את קולה, שלא כל העיר תשמע את השיחות שלה עם בעלה. "בית מרקחת לא דחוף להיום. אבל אני עוד צריכה לעבור בסופר, לא קניתי כלום להערב... טוב, אני אקפל את ההפגנה פה, ואתה תשתדל להגיע בזמן לילדים. בסדר?"

יהודית הסתובבה אחורה לכיוון קהל המפגינים.

"טוב, חבר'ה, ההפגנה הסתיימה", אמרה בפתאומיות.

"מה?" "למה?" "ומה עם ליטל סופר-על?" שאל הקהל המצומצם.

"אנחנו נמשיך את ההפגנה ביום ראשון הבא, לרגל יום המודעות לנזק האקולוגי באירועים ציבוריים", הנפיצה יהודית יום מאבק, ומיהרה לרכבה הפרטי שבחניון הציבורי. אפי כבר היה בדרכו חזרה למשרדו האישי בבניין העירייה. יש גם יתרונות במצב ההזוי הזה, אמר לעצמו, שהיריבה המרה ביותר שלך היא אשתך. אתה יודע בדיוק מה צריך לעשות כדי שהיא תפסיק. מצד שני, אפילו זה לא באמת יתרון, כי זה לא באמת מפסיק. הוויכוח הזה שוב ימשיך בבית.

**

מכיר ואלישבע פסעו בשביל בחשש. הבתים הגבוהים והאורות המשוניים רק הפחידו אותם יותר. הם רצו לברוח כמה שיותר רחוק משם, ובעיקר רצו לברוח זה מזה. מעליהם התנוססו דגלים בצבע כחול ולבן, אבל הם לא ידעו אם זה דגל של המנצחים, או של המובסים. ואולי זה בכלל דגל של יבוסים.

"אני אומרת לך שאנחנו עדיין בממלכת ישראל", אמרה אלישבע. "כפר בלי חמורים, בלי סוסים, המון מגדלים, סרטים בצבע כחול מוזעזע בכל מקום – זאת בטח עוד רפורמה של ממלכת ישראל שלך".

"לא בטוח", אמר מכיר, "אולי נרדמנו למשך אלפי שנים או משהו כזה, והתעוררנו בדור אחר?"

"אם אין לך רעיון חכם להגיד, עדיף שלא תגיד כלום", אמרה אלישבע. "גם אוויל מחריש חכם יחשב".

"אמרנו בלי ציטוטים משלמה המלך!"

היום החל להחשיך. שניהם היו רעבים וצמאים. כמה אנשים עברו לידם במהירות ונכנסו לתוך מבנה קטן, שעליו היה כתוב **בית כנסת משכן זבולון**.

"זבולון?" אמרה אלישבע, "זה אומר שאנחנו בממלכת ישראל. לעזאזל, אני עדיין תקועה פה! לא יכול להיות גרוע יותר מ...".
"כן יכול להיות גרוע יותר", אמר מכיר, "אולי השבטים התפצלו עוד יותר? אולי זבולון פתח לעצמו ממלכה לבד? לכי תדעי, אולי יש כבר שתיים עשרה ממלכות בארץ ישראל".

"סליחה", עצר מכיר איש מבוגר שנכנס למבנה, "של איזה שבט המבנה הזה?"

"שבט?" התפלא האיש וגירד בזקנו. "מה שבט? זה בית כנסת של הטריפוליטאים. מה אתה מחפש?"

מכיר החל לחשוש. "נשמע כאילו עם זר כבש את הארץ", לחש, "נשמע כמו הפלישתים אבל יותר מסוכן".

מכיר ואלישבע המשיכו ללכת. פנסים נדלקו מסביב, הרחובות החלו להתמלא באנשים, אבל הם עדיין לא מצאו תשובה לשאלתם. גרוע יותר: הם מצאו המון תשובות שלא ענו להם על השאלה. שני אנשים אמרו להם שהם בישראל, אבל איש אחר אמר שפה זה הפלאפל של יהודה, וילדה אחת אמרה להם שהיא לא משבט יהודה ולא משבט מנשה אלא משבט ניצנים.
"רגע אחד, מה כתוב על השלט ההוא?" שאל מכיר והצביע על שלט בפינת רחוב. "כתוב שם בן יהודה".

"איך אתה יודע לקרוא? זה בכתב אשורי".

"קראתי את האותיות באנגלית שמתחת", הסביר מכיר.

"אז אנחנו ביהודה?" שאלה אלישבע בהתרגשות. "הללויה!"

"מספיק עם ההללויה שלכם!" התרגז מכיר. "כל השבט שלכם, המעריצים השרופים של דוד המלך, לא יודעים לכתוב שירים. כל מילה שנייה שלכם זה 'הללויה'. אם אני שומע הללויה ממישהו פה, בדוק שאנחנו ביהודה".
"סתם קנאי, השבט שלכם לא יודע בכלל לכתוב שירים", השיבה אלישבע. "אם אני שומעת 'לא הללויה' ממישהו פה, בדוק שאנחנו בישראל".

'הללויה!'

נשמע קול מאחד הבתים. אלישבע פתחה את פיה בחגיגות, והתכוונה לומר "אמרתי לך" חזק ובלתי נשכח, אבל מיד אחר כך נשמע עוד קול מאותו בית:

'לא הללויה!'

מכיר ואלישבע מיהרו להיכנס לתוך הבניין שממנו בקעו הקולות.

**

"זה באמת מוגזם", אמר אפי, משתדל לא להגביה יותר מדי את קולו. שניהם יצאו לחדר המדרגות כדי לתלות דגל מחוץ לבניין, אבל לא הצליחו להחזיק מעמד חמש שניות בלי לפתח ויכוח חדש. "את לא יכולה לצנור את 'הללויה'".
"הללויה לעולם הללויה ישירו כולם" הוא קריאה הגמונית שמנסה להשליט את האג'נדה הישראלית על כל האנושות על חשבון החירות האינדיווידואלית, "ציטטה יהודית פוסט שקראה הבוקר בפייסבוק". "מה יש, אין שירים אחרים לשיר באירוע?"
"ברור שאין", אמר אפי, "אחרי שאת וחברייך ההזויים פסלתם כל שיר שיש בו טיפה אהבה למדינה. פסלתם את 'לחיי העם הזה' בגלל גזענות, את 'מחר כשהצבא יפשוט מדיו' בגלל חינוך למיליטנטיות, את 'ארץ זבת חלב' בגלל טבעונות ואת 'חי חי חי כן אני עוד חי' בגלל חינוך לחרוזים שחוזרים על עצמם, אני כבר לא יודע מה נשאר".

"שני משוגעים", לחש מכיר לאלישבע.

"של עומר אדם? לזה אני מסכימה", אמרה יהודית. "ומי אתם?"

אלישבע התרגזה. חסר אחריות שכמוהו, איך הוא חשף אותם? צריך לשמור על סודיות ועמימות, עוד לא ברור לאיזה שבט שייכים שני האנשים. שמעונים, זבולונים, מנשים, אולי בכלל גרגשים.

"אנחנו... אנחנו שמענו שאתם מתווכחים, ובאנו לראות שהכל בסדר", אמרה אלישבע.

"הכל לא בסדר", השיבה יהודית, "אבל אנחנו מתווכחים. ככה זה בישראל, כל הזמן מתווכחים. זה מה שיהודים יודעים לעשות". המשפט האחרון סיבך אותם עוד יותר.

"סליחה, אפשר לדעת באיזה שבט אנחנו נמצאים?" שאל ישירות.

"תלוי באיזו שנה נולדתם", אמר אפי.

"שנת שמונה עשרה למלך שלמה", השיב מכיר, אף שלא לגמרי הבין את השאלה.

אפי הבין שנקלע לסיפור עלילתי עם דמויות מהעבר, אבל לא היה לו זמן להתעכב על זה. הוא צריך לוודא שכל האירועים מתחילים בדקה הנכונה. שלא ישתבש עוד פעם הלוח, והזיקוקים יתפוצצו בדיוק באמצע הנאום של ראש העיר.

"אם כך, אני לא יודע באיזה שבט אנחנו", ניסה אפי להסביר. "שבטים זה קטע די מיושן, מהתנ"ך. עכשיו תנו לי בבקשה להתארגן לאירוע הערב".

"קודם תדאג שמחליפים את השיר שפותח את הערב לשני משוגעים".

"השתגעתי? בחיים לא", אמר אפי, "מספיק התפדחתי עם המיץ תפוזים טבעי".

"מה?"

"השורה ההיא שהחברה שלך מהפייסבוק שינתה, 'אוויר הרים צלול כמיץ תפוזים טבעי'. בואי נפסיק וניכנס הביתה, מי יודע מה הילדים עושים בינתיים?"

"רואים ליטל סופר-על. לא נורא, חשוב לפרנס אמנים".

מכיר ואלישבע עדיין ניסו להבין מה פירוש 'שבטים זה קטע די מיושן'. אז מה הם עכשיו? לאן הם שייכים?

"לאן אנחנו אמורים ללכת עכשיו?" תהה מכיר בקול.

"לבמה המרכזית", אמר אפי, "כולם יהיו שם".

"חוץ מקשישים, בעלי מוגבלויות, שוהים בלתי חוקיים וילדים חולים. להם העירייה לא דואגת, רק לבמה המרכזית".

"אנחנו כן דואגים לחולים".

"תראה לי חולה אחד שדאגת לו".

"ליטל סופר-על", אמר אפי, "אנחנו מפרנסים אותה ברגעים אלה. את יודעת איזה הפסד כלכלי זה, לבטל הופעות לילדים לעשר רשויות ברגע האחרון?"

"אגב ילדים, עוד לא הלבשנו אותם להערב".

"אוי ואבוי", נחרד אפי, "קדימה, בואי נעשה את זה ביחד".

אפי ויהודית נכנסו הביתה, שם חיכו להם ויכוחים הרבה יותר רציניים. דנה צרחה שאין לה מה ללבוש, גדי צעק שהוא לא רוצה לנעול נעליים, בני טען שהוא בכלל רצה לנסוע לבמה אחרת לראות את עומר אדם.

יהודית לקחה פיקוד, וחילקה מהר את הבית לשני מחנות. "אני על הבת, אתה על הבנים", פקדה. היא הלכה לחפש בגדים לדנה במעמקי מייבש הכביסה, בזמן שאפי הבטיח לגדי שיקבל שערות סבתא אם ינעל נעליים יפה, ולבני שישירו על הבמה את שני משוגעים של עומר אדם.

כל אותו הזמן מכיר ואלישבע ישבו במטבח ושתו מים, מה שהיה אמור לעזור להם להירגע, אבל הם רק נלחצו יותר.

"מה נעשה עכשיו?" שאלה אלישבע בדאגה. "אם אין שבטים, ואין שתי ממלכות, אז אנחנו תקועים זה עם זה".

"איזה סיוט. אלא אם כן", הרהר מכיר בקול, "נגרום להם להתפצל שוב..."

אחרי כמה דקות של מבצע מוצלח בשיתוף פעולה, כל המשפחה התייצבה כאחד ליד הדלת, מוכנה לצאת לאירוע המרכזי.

"אתם באים?" שאלה יהודית את שני האורחים מהתנ"ך.

"כן", אמר מכיר, "אבל לפני כן... חשבתי על רעיון שאולי יעזור לכם. מה דעתכם להתפצל לשתי ממלכות?"

אפי ויהודית הביטו בעיניים תמהות. "להתפצל?"

"כן", הסבירה אלישבע, "במקום לשרוף אנרגיות על ויכוחים, תתחלקו לשניים".

"מה פתאום", צחקה יהודית, "בדיוק בגלל זה אנחנו מתווכחים, כי אנחנו בבית אחד".

אפי סגר את הדלת, ויהודית התחילה לרדת למטה עם הילדים. מכיר ואלישבע הביטו כיצד שניהם יוצאים מהבניין, ומחזקים שוב

– משני הצדדים – את הדגל האחד ששניהם תלו יחד.

מה נשיר

לקראת יום העצמאות התשפ"ד

מפיק חגיגת יום העצמאות בבימת גן עדן סיים את ההכנות האחרונות. האופנים התאמנו על קול רעש גדול, השרפים היו מוכנים להדליק את המשואות. הסדרנים, בדמעות של מלאכים, הרחיבו את המתחם כדי שיכיל קהל גדול. צבא רב של נשמות, שבפעם הראשונה יחגגו את יום העצמאות למעלה. רק משימה אחת נשארה פתוחה: למצוא איזה שיר יבוצע בטקס המרכזי.

המפיק לא חשב שזו תהיה המשימה הקשה ביותר. הרי כל יום העצמאות שרים את אותם שירים. גם הנשמות החדשות, בייחוד אלו שנשארו על האדמה אחרי שמחת תורה, יודעות שכבר כמה חודשים טוחנים למטה גרסאות כיסוי לשירים של פעם. אבל הוועדה המארגנת התעקשה על שיר חדש, והשיר הזה עדיין לא נכתב. פנה המפיק לחדר הפזמונאים והמלחינים, וביקש מהם לכתוב שיר לערב החג. זאת לא אמורה להיות בעיה לכתוב שיר ישראלי, אמר אהוד, אנחנו הרי יודעים את העבודה. לכתוב דברים שיש רק בישראל, ולהצהיר שאין לנו ארץ אחרת. זה השיר שסבא שר אתמול לאבא, וגם היום אני מסוגל לכתוב כך. אבל דבר כזה עוד לא היה, טענה נעמי, חגגנו ימי עצמאות רק לפני מלחמות או אחריהן. אחרי מלחמה אפשר להגיד שיש מפרש לבן באופן, וצריך להמשיך ללכת, ושהכל פתוח, אבל להגיד את כל זה תוך כדי מלחמה – עוד לא כתבתי שיר כזה. מה ההבדל, שאל יורם, זו אותה הארץ, ואותה האדמה, הזמר לא שת. גם אני ניגנתי בארץ הזאת, השיב עוזי, אבל הארץ כבר לא כמו שהיא הייתה. חשבתי שאחרי שנים אלפיים סוף לנדודיי, אבל התעוררתי מהחלום. מי ידע שכך יהיה.

הרוחות להטו. מאיר אמר שאם זה המצב, צריך שיר כאב. עלי התעקש שיש על מה לשמוח, וכל החישובים ייגמרו מאליהם. יהונתן ביקש לנעול את הדיון ולהודות שיכול להיות שזה נגמר, אבל נעמי דפקה על השולחן והבהירה שלהפך, זוהי רק ההתחלה. וכל הזמן הזה סשה ונחצ'ה ויאיר ויצחק ישבו על הפסנתרים והגיטרות, ופעם בפעם פוקע מיתר, וצריך לנגן בלי תווים. לבסוף יאיר סגר את הפסנתר שלו, וקול דממה דקה נשמע. מוכרחים להמשיך לנגן, אמר, אבל עדיף שנעביר את השרביט לדור המדינה שבדרך. הם עושים זאת יפה מאיתנו.

המשיך המפיק הלאה במסדרון, ופנה למשוררי האומה. לעבודה ולמלאכה, קרא חיים נחמן. אנחנו יודעים מה לעשות, הסכים נתן, הרי בתור מגש הכסף שעליו נתנה מדינת היהודים, ידענו כל הזמן שלא יהיה פשוט. קדימה, קרא לוין, מי יבנה בית ראשון? אך אף אחד מהמשוררים לא הצליח להתחיל. אין מילים בפי, הודה שאול, דור בארץ אמנם חי, אבל – איפה אותה ארץ? כיצד טרם הונח לנו? להפך, אמר אמיר, הבעיה שלנו היא שגבורה כזו לא ידענו עדיין; כבר חשבנו שאיננה, ופתאום קמו בני אדם בבוקר, הרגישו שהם עם, והתחילו ללכת היישר אל מול פני האויב.

ושוב הרוחות להטו. חיים אמר שאי אפשר לשיר בעוד מוטלים מתינו, ואילו יעקב התעקש שגם אם ראשנו שח – נתלקח מן השמחה שבנו. חיים נחמן דפק על השולחן ואמר: אם יש את נפשנו לדעת מאין שואבים אחינו את תעצומות הנפש, את רוח עמנו הכבירה, נצטרך לסור אל אבותינו בבית המדרש. אכן, הסכים נתן, הם עושים זאת יפה מאיתנו.

עלה המפיק להיכל העליון, אלא שכל יושביו היו עסוקים בבכי ותחנונים על בניהם, ולא היו פנויים לומר שירה. אשריכם ישראל, אמר רבי עקיבא. אל תירא, אמר ירמיהו הנביא. ששון ושמחה ימצא בה, הוסיף ישעיהו. אבל המפיק הסתכל בשעונו, ולא ויתר. אין זמן, אבותינו הקדושים, יום העצמאות מגיע, ואיננו מצליחים למצוא לו את המילים הנכונות, ואת הניגון המכוון. מה נשיר ביום ההוא? הפנו כולם את מבטיהם אל דוד המלך. ודוד, שמיום שמחת תורה לא חדל מלומר תהילים, הסתכל על המפיק ואמר, כקורא מתוך הספר: שיר חדש.

**

ירד המפיק אל הבימה המרכזית ללא מילים, ללא מנגינה, ללא כיוון, והנה הוא שומע קולות שלא שמעו אוזניו מעולם.

הגיע אל הבימה, והנה הוא רואה קהל גדול, למעלה מאלף נשמות טהורות. נשמות צעירים וזקנים, נשמות חיילים ואזרחים. והן מנגנות, ושרות, ויוצרות שירה שאין דומה לה. במיתרי אש, בקשתות גבורה, בחלילי רוח, בנעימת לב. ומתחרזים זהב ואפר כפי שלא נחרזו אי פעם בשיר, וכאב וגבורה נפגשים עם נוף ישראלי, וכל זה נשלב במלחמה, כל זה גם יחד. וכל המלחינים והזמרים, וכל המשוררים והפייטנים, יושבים לצידם וקוראים להם: שירו לנו מזמור חדש. ואם השיר הזה נשמע לנו מוכר, אולי הוא מין המשך של הניגון ההוא, אבל לניגון הזה חיכינו מתמיד. אין ספק, אתם עושים זאת יפה מאיתנו.

"מה נשיר עליהם? מה נשיר? הם עושים זאת יפה מאתנו; בעצמם הם כותבים להם שיר, ואפילו ספרים כָּבֵד נִתְּנוּ" (נתן אלתרמן)

"וזהו עניין שיר חדש ושירה חדשה, ואור חדש שעל ציון תאיר, שהשיר והאור יהיה מחודש ממש" (הראי"ה קוק, עולת ראייה)

סיפורי מלחמה נוספים

מה ייצא ממך

פורסם ב'עולם קטן', שבט התשפ"ה

הנהג האוטומטי, המסונכרן עם היום האוטומטי, נעצר בחנייה של חטיבת הביניים. רק אז טליה, שכרגיל הדחיקה לחלוטין את המאורע שמתרחש מדי כל מחצית, נזכרה שיש היום אספת הורים. לא להאמין שב-2045 מקפידים עדיין על הטקס הפרמיטיבי הזה.

במסדרון הצר היא גילתה, שוב, שהיומן האוטומטי לא יודע מה זה אספת הורים. הוא שולח אותה בול בזמן, בלי לדעת ש"בזמן" פירושו כשיש אמא אחרת בפנים, והבעיה הגדולה יותר – עוד אמא אחת לפחות מחכה איתך בתור.

לרוע המזל, הפעם הייתה זו עדן. אם לא מספיק לפגוש אותה בחדר המדרגות, עכשיו צריך להיתקל בה גם בבית הספר, ולראות איך היא גורפת הצלחה בגידול הילדים. למזלה, עדן הייתה עסוקה בחתימה דיגיטלית על מסמכים ביד אחת, ובשיחת טלפון עם בכיר בחברה ביד השנייה, כשמכשיר הקואורדינטור משתלשל מצווארה ומתאם בין שתי הידיים. פיתוח שלה, שזיכה אותה באקזיט האחרון ב-2042. מה לעזאזל הסוד שלה. תורה של עדן התחיל כעבור דקה, והסתיים תוך שלוש דקות. כנראה למורה לא הייתה שום ביקורת על גיא שלה, או שהיא לא העזה להגיד אותה. טליה נכנסה אחריה, תוך שראשה מהנהן בנימוס לעדן, ורגליה רוטטות בדרך לכיתה.

קירות הכיתה היו מכוסים פלקטים, בגרפיקה שהייתה מביישת אפילו בת שירות ב-2025. תוכנם העיד על הנושאים הנלמדים בכיתה: גיאוגרפיה – גבולות המדינה אחרי '48, אחרי '67 ובעקבות '25. שירים לאומיים – הרעות, ירושלים של זהב, אין לי ארץ אחרת, גיבורי על. הכיתובים עוררו בה אי נוחות בלתי מוסברת, כאילו מבקשים להחזיר אותה לתקופה שהיא מסתירה עמוק בתהום הנשייה.

"כמו שאת יודעת, אנחנו בסוף המחצית", פתחה המורה תוך שהיא מסמנת לטליה להסתובב לכיוונה, כאילו הייתה תלמידה. היא הציגה על מסך שלל ציונים שהממוצע שלהם מגדיר את ה-55, לצד הערכות מילוליות כמו: אינך נוכח בשיעורים, הקפד למלא מטלותיך, מה נסגר איתך למה אתה לא לומד, תזכירו לי מי זה לא ראיתי אותו מתחילת שנה.

"אני יודעת, אנחנו מטפלים בזה", שלפה טליה הודעת התנצלות.

"אני תוהה אם אתם מבינים את חומרת המצב", אמרה המורה, והידקה את משקפיה המרובעים לעיניה. "עוד שנים אחדות, נדב ייצא אל החיים. הוא צריך לרכוש מיומנויות למידה, להבטיח את עתידו. אם תמשיכו לתת לו להתנער מכל המחויבויות שלו, מה ייצא ממנו?"

טליה הנהנה לאות הבנה, שלמעשה היה אות של הבנתי-בואי-נסיים-עם-זה.

"למחר יש לו עבודה בהיסטוריה להגיש, אגב", ציינה המורה. "זאת ההזדמנות הקרובה שלו להראות שיפור, והאחרונה שלו לקבל ציון עובר באיזשהו מקצוע".

נדב סרק את השטח במבטו. המרחב נראה נקי, ונדב התקדם מקצה המסדרון אל מאחורי הכורסה, שם הוא תפס מחסה. שוב הוא הסתכל סביב, וכשהשתכנע שהשטח אכן נקי, רץ מהכורסה אל הדלת. הוא פתח את הדלת, ואז נחשף.

"לאן זה?" נשמע קולה של אמו.

טליה יצאה מהמטבח. היא ממש לא רצתה לעשות את השיחה הזאת, לא עכשיו ולא לעולמים. לא להתערב ביחסי ילדיה עם מערכת החינוך, ובטח שלא לדבר על ציונים ותעודות, מודל ארכאי משנת תשפ"ו. אבל כנראה אין ברירה.

"שאלתי לאן זה".

נדב נשאר ליד הדלת, מה שהעיד על אמונתו שעוד ייצא דרכה הערב. "סתם, חברים", אמר.

"אתה לא הולך לשום מקום", היא פסקה. "שב ליד השולחן".

טליה התיישבה מולו. "אתה מבין שאתה כבר בכיתה ח' שעוד שנתיים בגרויות?" הטיחה בו במלוא הסמכות ההורית שהצליחה לגייס.

"כן", הוא ענה, בלי להביט בה. עיניו היו באנדרו-פון, ואצבעותיו שלחו הודעה לחברים מהשבט. "אני יודע שהציונים שלי במחצית היו ברצפה, אני אשפר".

"מתי? יש לך עבודה בהיסטוריה למחר! מתי תעשה אותה אם אתה הולך לבלות?"

"לבלות? אמרתי חברים".

"אין הבדל", אמרה, וכיוון שלא באמת ידעה מה להגיד במצבים כאלה, ירתה את המשפטים האחרונים ששמעה. "אתה צריך לרכוש מיומנויות למידה, להבטיח את העתיד שלך. אם תמשיך לזרוק על הלימודים, מה ייצא ממך? מצחו של נדב התקמט, והעיד על המחשבות שמאחוריו, המנסות אסטרטגיה אחרת. "בסדר", אמר לבסוף, "אז אולי תעזרי לי עם העבודה בהיסטוריה?"

טליה הביטה בשעון. "תלוי מה העבודה", אמרה.

נדב שלף את המחברת הדיגיטלית שלו, והעלה את המסך של שיעורי ההיסטוריה.

1. סכם את המאורעות במלחמת חרבות ברזל. התייחס לכל שלבי המלחמה, ולכל החזיתות שבהן נערכה".

טליה נשכה את שפתיה. ראשה החל לבלום פלאשבקים שהגיוחו משום מקום.

2. מנה לפחות שלושה מבצעים ישראליים שנערכו תוך כדי המלחמה והסתיימו בהצלחה".

"אני... לא כל כך יכולה לעזור..." גמגמה טליה.

"אבל אמא, זה חומר קשה בטירוף!" הזדעק נדב. "מלחמה עם עשרות שלבים ואיזה מיליון מדינות אויב! תראי

גם את זה: 3. סכם את התהליכים שהתחוללו במזרח התיכון בעקבות הלחימה".

הפלאשבקים צפו ועלו בזכרונה, נאבקים בתודעה המנסה להחזיר אותם לתהומות ההדחקה.

"אני בטוחה שתצליח לעשות את זה לבד", אמרה, "זה קרה בסך הכל לפני עשרים שנה".

"מה אני אעשה שזה קשה? נראה לי שהמורה מנפיצה סתם אויבים. מי זה 'החות'ים', שמעת עליהם פעם? ויש עוד המשך: 4. תן שלוש דוגמאות לפעילות וולנטרית של העורף בזמן מלחמת חרבות ברזל. 5. הסבר ונמק לפחות שני לקחים שנלמדו מהמלחמה".

טליה קמה מהשולחן. "זה פחות מסובך ממה שזה נראה", קבעה.

"אז לפחות תעזרי לי בסעיף האחרון", ביקש נדב, "6. הבא לכיתה פריט אחד ממלחמת חרבות ברזל שנמצא בביתך".

טליה נשמה בכבדות. "בסדר", אמרה, "תעשה את שאר השאלות, אני אדאג לזה".

**

המחסן של הבניין היה חשוך. נראה שאיש לא ביקר כאן לאחרונה, וגם לא הבחין שמתג התאורה תקול. המכשיר הנייד שלה סיפק רק אור קלוש. היא ממש לא רצתה לעשות את זה, לחזור לנבכי תקופת נעוריה, לשריטות ולמשקעים. כנראה כבר מחקתי בעצמי כל זכר למה שהיה, אמרה לעצמה לאחר שמצאה רק סרט צהוב, ומדבקה שלא זיהתה בחושך. היא נשענה אחורה, מביטה בפעם האחרונה על המדפים שגם כך לא רואים בהם כלום, ואז –

טראח.

בלי לשים לב, טליה הפילה ערמה של ארגזים שחצצה בין הצד שלה במחסן לצד של השכנים. היא עצמה נפלה איתם יחד. כשקמה, כבר לא היה לה מושג באיזה חלק של המחסן היא נמצאת. היא שלחה את ידה קדימה, ושוב –

טראח. מפולת קלסרים נחתה לעברה, והיא הצליחה להציל את ראשה ברגע האחרון. עיניה, שכבר התרגלו לחושך, קראו את הכיתוב על הקלסר: עדן קדוש, כיתה ח. ראשה היה מסוחרר מלחשוב האם יש הצדקה אתית למה שהיא עושה עכשיו, וידיה דפדפו בין דפים ריקים. כתב ידה של עדן לא נראה כלל. בסוף הקלסר נראתה התעודה של עדן, וטליה התאמצה לקרוא אותה. שורה של ציונים שהממוצע שלהם מגרד את ה-55, ולבסוף הערותיה של המורה:

"עדן יקרה, ניכר שיש לך פוטנציאל גבוה, אך מנגד רמת השקעה נמוכה. אני יודעת שזו תקופה קשה, שאביך במילואים ואחיך בעזה, ושאת פועלת ללא לאות בהתנדבויות למען מפונים מהצפון והדרום. אולם כל זה אינו גורע ממחויבותך ללימודים. בקרוב תצאי אל החיים, ועלייך לרכוש מיומנויות למידה ולהבטיח את עתידך. אם תזנחי את המחויבות האישית, מה ייצא ממך?"

אז זה הסוד שלה, לחשה טליה לעצמה, בשעה שפילסה את דרכה החוצה עם הסרט והמדבקה. באור החיזור שבפתח המחסן, אפשר היה לראות שפני החייל שעל המדבקה דומים מעט לפניה של טליה, ושם השם שלו מסתיים בקדוש. קדוש הי"ד.

רגע לפני שדלתות המעלית נפתחו, טליה שמעה מבפנים את קולו של נדב, מדבר בטלפון תוך המתנה למעלית. "חכו לי בסניף", אמר בקול נחפז, "אני תכף שם".

הוא עמד להיכנס למעלית ברגע שנפתחה, אבל נתקל באמא שעמדה בדיוק מולו. איך זה שגם ב-2045 עוד אין טכנולוגיה שמונעת מבוכה במעלית.

"אני... בדיוק סיימתי את העבודה, נשאר לי רק... הסעיף של הלמידת לקחים".

"זה בסדר", היא אמרה, "למדתי בשבילך. ואולי אתה כבר למדת את זה לבד".

טליה סיימה את הערב בצניחה על הספה מול הנייד. ברשת Z התפרסם סרטון בלייב מפעילות של הנוער ביישוב, התארגנות לעזרה ליישוב חדש. שמו של נדב תויג בה, וכמה פרצופים מוכרים של חבריו נראו בצילום. אולי גם נדב עצמו בדרך לשם. טליה סגרה את המסך. והפוסט האחרון נשמר בדפדפן, בלשונית ההיסטוריה.

הסעה לאירוע

פורסם ב'עולם קטן', שבט התשפ"ה

מחוץ לבניין בית המדרש ניצב המיניבוס, ובחורים צעירים החלו יוצאים לכיוונו. איש ותיקו על גבו, ואשרי מי שגם תלמודו בידו. שמעון ראה אותם מרחוק, בעודו הולך לאיטו לכיוון בניין הישיבה. לפלא היה בעיניו שהמיניבוס הגיע מהר כל כך, עוד קודם לשעה שהייתה רשומה במודעה. אולם אף על פי שההסעה כבר ניצבה ועמדה, שמעון לא החיש את פעמיו. ראשית, מפני שידע היה בבני הישיבה שלא ייסעו עד עלות אחרון הנרשמים, כמו בכל נסיעה לשמחת חתונה. אף שממהרים הכל להגיע קודם החופה, יודעים הם כי כל תלמיד שיחסר – הרי זה פגם בשמחה כולה. ושנית, מפני שבין כך ובין כך, לא יכול היה להגיע מהר יותר את רגליו שכבדו, מרוב ימים ושנים.

שנות דור הבדילו בינו ובין הבחורים, ואף על פי כן היה מגיע ללמוד עמם, מיום שפרש לגימלאות. ואף היה נושא עמם לשמחות, של אלו שהיו קרובים אליו במיוחד. עם חגי החתן דנו, היה לומד גמרא מדי ערב שבת, וכעת הוא הזמין אותו להשתתף בשמחתו. גם עם ירון, ה' יקום דמו, היה לומד בשעתו מפעם לפעם, עד שיצא בצבא ומשם לא חזר. רבי שמעון, כך אמר לו ירון הצעיר בשעתו, כשאתחתן אזמין אותך לרקוד בשמחתי. אמר לו רבי שמעון, והלא אני זקנתי ושבתי, ורגלי כבר אינן מרקדות. אין דבר, אמר לו ירון, כשכולם ירקדו מסביבי וישתטו כמשוגעים, תוכל אתה להגיש לי כוס מים, ולהגיד לי מילה טובה. גדולה לגימה אחת, ומילה טובה אחת, יותר מכל מעגלי המרקדים לפני הכלה והחתן.

אחז אחד הבחורים בידו, ועזר לו לעלות למיניבוס. לאחר שהתיישב שמעון על כיסא, הבחין שמשונה הסעה זו מכל הסעות לשמחות. שבכל השמחות כולם לבושי לבן, וכאן לבושים הם בגדי חול. אך משראה שההסעה נוסעת, והחברים חלקם מתבדחים זה עם זה, וחלקם לחוצים ודחופים ומביטים תכופות בשעונם וחוששים להגיע אחר השקיעה, אמר לעצמו, ודאי שנסיעה לחופה היא זו. ומה שאין הם לבושים לבן, כנראה תופעה חדשה היא זו, לבוא לחתונה במיני צבעונין.

המשיך המיניבוס לנסוע, ושמעון שב ואומר בינו לבין עצמו, ודאי שנסיעה זו היא ככל הנסיעות. יוצאים מבית המדרש ברגע האחרון, להוטים להגיע לפני השקיעה. בוודאי יהיו גם להוטים לצאת חזרה בשעה שאינה מאוחרת מדי, וייצאו עוד לפני שבע הברכות. ואם החתן עתיד לקבוע את מושבו קרוב לחבריו, בוודאי גם יישאו עמם כמה ממתנות החתונה כדי להניחם בביתו מבעוד מועד. וכל הדרך יהיו שמחים ומתבדחים בדיבוק חברים, ויאמרו בהלצה זה אל זה שרק החתן חסר כאן. כך הדבר תמיד, אין חדש תחת השמש. גם כשראה שמעון כמה בחורים מחזיקים עמם ברכונים קטנים עוד לפני שהגיעו לחתונה, ודומים היו לפרקי תהילים של בתי עלמין, אמר לעצמו שבוודאי נסיעה לחופה היא זו. ומה שמחלקים את הברכונים עוד לפני האירוע, כנראה תופעה חדשה היא זו, שירבו בברכות ובתפילות עוד בהיותם בדרך.

משקרב ליעדם, החל שמעון להבחין בפני הבחורים, והנה אינם עמו כתמול שלשום. זה אומר, תגיד לו אתה. וזה אומר, תסביר לו בעדינות. וזה לוחש, הוא כנראה התכוון לנסוע לאירוע של חגי, ועלה איתנו. לבסוף אמר אחד מהם, רבי שמעון, הלא כהן אתה, ואף אני כהן. אולי מוטב שתדע עמי ישר לאולם שבו יתקיים האירוע. תמה שמעון בליבו, וכי לאן יש לו ללכת אם לא לאולם. עצר המיניבוס ליד האולם, ירדו ממנו שניהם, והשאר המשיכו לנסוע. לאן הם נוסעים, שאל שמעון, הלא כאן הוא האירוע. השתהה הכהן השני מעט, ולבסוף אמר, הולכים הם לפגוש עוד כמה נשמות טהורות בטרם יגיעו לכאן.

**

התהלך שמעון כה וכה באולם, וראה שולחנות עמוסים כל טוב, וכיסאות מסודרים, ומיקרופונים עומדים על עומדם, ואף בעלי מנגנים היו שם. אך עמודי חופה לא ראה. אמר לעצמו שבוודאי חתונה היא זו, ומה שאין באולם עומדים לחופה, כנראה תופעה חדשה היא זו, להקים חופה מאולתרת רגע לפני בוא החתן והכלה. לאחר שעה קלה נתמלא האולם אנשים, מהם רבנים ותלמידי חכמים, בני משפחה וחברים. את החתן לא ראה, מסתמא עודנו חותם על הכתובה. אך גם את הכלה לא ראה, ואף כיסא כלה לא ראה. לפלא היה בעיניו, שכן אי אפשר לחתן בלי כלה. עבר בין השולחנות, עד שנתקלו עיניו בשולחן מלא תמונות של חייל במדים, ונרות בצידן. בפני הכלה לא ראה. אמר לעצמו, תופעה כזו לא היה ולא תהיה, שיהיה אדם מתחתן לבדו. רק אז התחיל לחשוד בדבר.

פתח ראש המדברים ואמר מול המיקרופון, לא יאומן שעברה שנה. ושמעון יושב ושומע, ואין הדברים מתיישבים על ליבו. היה נושא ונותן עם עצמו: מחד גיסא, הסעה לחתונה הייתה זו, ומאידך גיסא, דומה האירוע גם לאזכרת שנה ללכתו של חייל שנפל. פנה לאחוריו ועמד בין האנשים שנחבאו אל הבורקסים והמרקים, וטרם תפסו את מקומם. שמע אחד מהם אומר לחברו, אחי, אני עדיין לא מעכל את האירוע. ענה לו חברו, גם אני לא תופס איפה אני בכלל. נמנה וגמר לעצמו, כנראה גם הנוכחים באירוע אינם יודעים אם חתונה היא זו אם אזכרה. אם כך, כיוון שבאתי לכאן על דעת שזו חתונה, תהיה זו חתונה ויהי מה.

נשאו הדוברים דברי תורה ודברי זיכרון, על קדושה וקידוש השם, על המקדש עמו ישראל ועל גן עדן מקדם, ולאחר מכן באה הפסקה. התהלך שמעון בין האנשים, ודיבר עמהם כדרכו בחתונות. פגע בו אדם שנראה כאבי החתן, ועיניו דומעות. אמר לו שמעון, גם אני דמעות בעיניי, איך הזמן עובר, הם גדלים ועוזבים אותנו כל כך מהר. ראה אדם שנאנח, איפה הוא, איפה הוא. אמר לו שמעון, הוא פה איתנו, בוודאי עוד יבוא ונקבל את פניו. יצא מהאולם לנשום מעט אוויר, ראה אישה צעירה יושבת על המדרגות ובוכה כמשוגעת. זכר מה אמר לו ירון, והושיט לה כוס מים. לקחה את הכוס מידו, שתתה ואמרה, זה מה שהייתי צריכה עכשיו. אמר לה, כך אמר לי ירון, כשהכל ישתטו כמשוגעים – אתה הגש כוס מים. אמרה לו, כנראה הוא באמת כאן.

בין כך ובין כך, כבר הזדרזו הבחורים לצאת חזרה לבית המדרש, וקראו לשמעון לבוא. אמר לעצמו, שוב הם נוסעים עוד לפני הריקודים ושבע הברכות. הלך ויצא עמהם, בשעה שהתזמורת ניגנה שירי ערגה וגעגוע. תתן אחרית לעמך, ייבנה המקדש.

**

כשהתעורר שמעון משנתו, ראה שהמיניבוס קרב חזרה לבניין בית המדרש. הסתכל סביבו ולא ראה מתנות של חתונה. אמר לעצמו, שמא אין החתן מתכוון לגור קרוב. שמע את אחד הבחורים אומר, הלוואי שנדע מה לקחת איתנו מכל זה. נתיישבה דעתו ואמר, הוא יישאר קרוב אלינו.

ירדו הבחורים, והנה מיניבוס אחר לקראתם, וממנו יורדים בחורים לבושי לבן, וחלקם נושאים מתנות לקחת אל אחת מדירות האברכים. שאל אחד מהם את שמעון, היכן היית. אמר שמעון, מה אומר ומה אדבר, עד עתה אינני יודע באיזה אירוע הייתי, אבל בטוחני שנבנה בו עוד בניין בישראל.

חזית צפונית

נכתב עבור הרבנות הצבאית, קיץ התשפ"ד (תקופת המוכנות ללחימה בצפון)

אביעזר סקר במבטו את החרב. הוא צחצח כבר עשרות חרבות במלחמה הזאת, ועכשיו התלבט אם להשקיע אנרגיות בעוד חרב בלאי. השמש החמה של הרי עמון חדרה דרך פתח האוהל של הנשקיה, ייבשה את מחשבותיו, ושכנעה אותו לעזוב את החרב הזאת ולמצוא לה נשק חלופי.

"תגיד", ניסה אליעם, בעל החרב, להאיץ בו. "זה ייקח עוד הרבה זמן?"

אביעזר ליטף את זקנו המדובלל, ובקול של איש קבע ותיק ומנוסה, ענה: "בתחילת השירות שלי, בתקופת שאול המלך, היה הרבה יותר קל לתחזק את כל החרבות בצבא. היו רק שתי חרבות – אחת לשאול, ואחת ליהונתן. עכשיו יש לנו צבא גדול, עם הרבה חרבות, רומחים ומגינים. אתה מצפה שאני אוכל לטפל בכולם תוך שנייה וחצי?"

אליעם נשא את עיניו מזרחה. מרחוק אפשר היה לשמוע את קולות הקרב של צבא דוד המלך, בפיקודו של הרמטכ"ל יואב בן צרויה, נגד בני עמון. אליעם נשאר בחיפוי האחורי, מוכן לפקודה. כלומר, כמעט מוכן, מחכה שהנשק הוותיק יטפל בחרב שלו.

"אני מתלבט אם יש מה להשקיע בחרב הזאת", אמר אביעזר פתאום, כמהורה. "בקרב של שאול בגלבוע, צחצוח חרבות היה די מיותר. כשאתה ממילא מפסיד, חרב מחודדת לא תעזור לך..."

אביעזר היה אחראי על החרבות, הקשתות והחניתות, אבל בעיקר על השמועות. בתור איש מפקדה שהסתובב בין כל הכוחות הלוחמים, הוא תמיד ידע מה קורה בשדה הקרב, מאיפה דוד המלך מתכנן לתקוף, מתי יוצאים הביתה. אביעזר הבין שגם הפעם, אליעם יודע משהו שכולם לא.

"יש איזו שמועה משדה הקרב?" שאל.

"בוא נגיד שכל עוד יש רק שדה קרב אחד, מצבנו טוב", אמר אביעזר.

"מה? אתה אומר שהולכת להיפתח עוד חזית?"

"אני לא אמרתי כלום", אמר אביעזר, "אבל שמעת?..."

"אי אפשר להילחם בעוד חזית, עוד לא ניצחנו את עמון!"

"תגיד את זה לממלכת ארם", אמר אביעזר ושיחק בזקנו. "השמועה אומרת שהם בדרך אלינו, ואם זה נכון – אנחנו גמורים".

אליעם התאמץ לשכנע את עצמו שזה לא נכון. אם זה נכון, זה עלול להיות ההפסד הראשון מאז המלכת דוד.

"תגיד, אתה יודע אם אמור להגיע קחמ"מ?" שאל.

"מה זאת אומרת?"

"קצין חוזרים-מעורכי-מלחמה".

"אני יודע מה זה קחמ"מ עוד ממתי שדוד המלך היה מלש"ב. התכוונתי לומר שזה לא יעזור, הקחמ"מ מגיע רק במלחמת רשות. במלחמת מצווה – אין פטורים".

שיחתם נקטעה כשכוח התקרב לכיוונם. בראש הכוח עמדו הרמטכ"ל, יואב בן צרויה, וסגנו אבישי. שניהם, עם עוד כמה קצינים בכירים, עלו לקפ"ק 2 על כיפת תצפית. קרוב למקום שבו עמד אליעם. הם הביטו למרחק, וראו צבא ענק מגיע מכיוון דמשק, וחונה דרומית לכינרת, מזרחית לירדן. .

"אלה הם, אין ספק", שמע אליעם את קולו החזק של יואב.
"מה עושים?" שאל סגן הרמטכ"ל אבישי. "אנחנו לא יכולים להפקיר את החזית. אם ננוע צפונה, העמונים ימשיכו מערבה ויפשטו על ארץ ישראל".

"אין ברירה, נפצל את הצבא לשניים", פסק יואב נחרצות. "אני אקח כוח לצפון, והשאר יישארו איתך כאן. אם אנצח קודם בגזרה הצפונית – אבוא לעזור לך כאן, ואם אתה תנצח קודם בגזרה המזרחית – תבוא לעזור לי".
ואם אף אחד לא ינצח? שאל אליעם בליבו, אך לא העז להשמיע קול.

"לארם יש מצבת כוח אדם של שלושים ושלושה אלף איש", ציין ראש אגף המודיעין, "יש לנו מספיק סד"כ?"
"לא, הכוח שלנו מצומצם יותר", קבע יואב. "אני אבנה את הצוות שלי, ואחלק מחדש את פריסת הכוחות".
"זה יספיק?" הוסיף ראש אגף המודיעין לשאול.

יואב נשם עמוק, והיישיר מבט אל אבישי סגנו. "חִזַּק וְנִתְחַזַּק בְּעֵד עֲמָנוּ וּבְעֵד עָרֵי אֶ-לֵהִינוּ", אמר, "וְהָיָה יֵעָשֶׂה הַטּוֹב בְּעֵינֵינוּ".

יואב ירד לשלוחה, והקצינים אחריו. בדרכו חלף על פני אליעם.
"אליעם בן עירא!" קרא יואב. "עברת הסמכת כף-הקלע, נכון?"
"כן, המפקד", אישר אליעם.

"אז אני רוצה אותך בצוות שלי", אמר יואב. "אתה בא?"
חיייו של אליעם רצו לנגד עיניו כמו הפטרה. חץ אחד של קשת ארמי, והסיפור שלו נגמר. ובכל זאת, היה לו ברור מה עליו לעשות עכשיו.
"בטח", אמר, "חזק ונתחזק!"

**

הקרב מול ארם תם בהצלחה. כעת הלוחמים התקרבו שוב לזירה העמונית. הם זיהו בחול את עקבותיהם, הרי לא מזמן צעדו שם בכיוון הנגדי. החצוצרן רצה להריע תרועת ניצחון, אבל ידע שהמלחמה לא נגמרה – עכשיו חוזרים לחזית המזרחית. לפתע נשמעה תרועת חצוצרה.

"מי פלט תרועה?" שאל אחד הקצינים. "לא תוקעים בלי אל"ף מהפיקוד!"
אולם התרועה הגיעה דווקא מכיוון מחנה עמון. אליעם ניסה להבין מה קורה, וברגע שראה את אוהל הנשקיה – ידע איך לקבל מידע.

אביעזר היה שם, מצחצח חרבות במרץ, וחיוך על פניו. "צדקת", הוא אמר לאליעם.
"צדקתי במה?" שאל אליעם.

"כשהלכת עם יואב. אתה קולט מה הלך פה? ברגע הראשון זה נראה כמו מלחמה נגד כל הסיכויים, אבל אחרי שניצחתם את ארם – עמון שמעו על זה וברחו. הניצחון בחזית הצפונית הכריע גם את החזית המזרחית! זה היה מדהים, מעניין אם זה יצליח ככה גם בפעם הבאה..."

"מה פירוש 'בפעם הבאה'?" נבהל אליעם. "שמעת כבר שמועה על המלחמה הבאה?"
"לא", אמר אביעזר, "אבל שמעתי מנביא אחד, שיבואו ימים, ועם ישראל יילחם שוב מול אויבים מכמה כיוונים..."

אליעם הביט בכוחות החוזרים מהחזית המזרחית בראש מורם. לא היו לו מילים להגיד, לא לאביעזר ולא לעצמו. רק קול הרמטכ"ל עוד הדהד באוזניו, "חזק ונתחזק בעד עמנו ובעד ערי אלוקינו". מי יודע, אולי כדאי לשמור את המשפט הזה גם לעתיד.

פורסם בפייסבוק, סוכות התשפ"ה

ק' התיישב על הספה. הוא לא האמין שזה יצליח, אבל אם כבר יש לו 1,500 ש"ח מהמדינה לטיפול הזה, אז למה לא. שלח לחמך על פני המים, כי אינך יודע מה ייצא מזה.

פ: אז אתה רוצה לספר לי איך אתה מרגיש?

ק: הבל הבלים הכל הבל.

פ: אתה מתכוון לשירות שלך?

ק: לא. בשירות אמנם עשינו מיליון דברים מיותרים לגמרי. אבל מאז שיצאתי לאזרחות, הכל הבל.

פ: אתה יכול לפרט?

ק: כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא.

פ: מה?

ק: סובב סובב הולך הרוח ואל סביבותיו שב הרוח. וזרח השמש ובא השמש, ואין כל חדש תחת השמש. אתה מכניס עשרים אלף בחודש ואז מוציא אותם. אתה משכיב את הילד לישון, ואז הוא קם, ואז אתה משכיב אותו עוד פעם. מה יתרון העושה באשר הוא עמל. הכל הבל.

פ: אתה מתאר תחושה מוכרת אצל אנשים שעשו שירות ממושך. חשבת לפתוח דף חדש? ללמוד משהו?

ק: נתתי את לבי לדרוש ולתור בחכמה, וגם זה הוא רעיון רוח. ברב חכמה רוב כעס. גם זה הבל.

פ: נראה לי שאתה פשוט צריך להתאוורר, לראות עולם, לקנות דברים חדשים, לשמוע מוזיקה.

ק: בניתי לי בתים, נטעתי לי כרמים, עשיתי לי גנות ופרדסים, עשיתי לי שרים ושרות. הכל הבל ורעות רוח.

פ: סליחה על השאלה, אבל במהלך התקופה הזאת התנסית באלכוהול?

ק: בטח. תרתי בליבי למשוך ביין את בשרי. גם זה הבל ורעה רבה.

פ: הבנתי. אני ממליץ על שורה של טיפולים, שבמסגרתה תוכל להתרגל מחדש לשגרת חייך הנורמלית. זה רק יצריך מעט כסף מעבר לגמול מהמדינה.

ק: כסף זה לא הבעיה. כנסתי לי גם כסף וזהב. אבל אני לא רוצה חיים נורמליים. לא רוצה שגרה. מקרה אחד יקרה את כולם, מקרה אחד למי שנכנס לתוך הפיר ולמי שבדיוק באותו רגע חיפה מבחוצץ. לחלל ולזה ששרד. כמות זה כן מות זה. ושבח אני את המתים שכבר מתו, ולא מצפים מהם לחזור לחיים האלה שאין בהם חפץ. סוף דבר, ק' קם מהספה, יצא מהחדר, בנה משהו שנראה חצי כמו בית וחצי כמו אוהל שתיים עשרה, תלה על הקירות תמונות של ארץ ישראל והמון מילים גבוהות על עם ישראל, וקרא ספרים שכתוב בהם שכל רגע שהוא נמצא שם זה משמעותי לאומה. ושם הוא אכל וישן ולא עבד ולא יצא לשום מקום.

יש אומרים שבסוף הוא הצליח לצאת משם ולחיות חיים משמעותיים בשגרה נורמלית. ויש אומרים שהוא יצא לסבב שלישי, או רביעי. כי זה כל האדם.

שגרה

פורסם ב'עולם קטן', טבת התשפ"ה

צילילי גיטרה אקוסטית מילאו את חלל האוויר, משתלבים בהרמוניה עם שקשוק הספלים וערבוב הכפיות. עומר יושב ליד שולחן לשניים וקרא עיתון, ממתין לפגישה. זכריה ראה אותו כל הזמן, ואחת לשתי דקות ניסה לאותת לו שהוא כבר מגיע. לא נורא לחכות לפגישה בבית קפה, זכריה ידע, אלא אם כן אתה נפגש עם בעל בית הקפה עצמו. וזה יכול לקחת שעות.

קודם זכריה ניגש לזאת עם התלתלים שביקשה סיסמה לוויי-פיי, נתן לה סיסמה אבל הזהיר שזה לא יפעל. אחר כך הוא ענה לשני הבחורים שישבו מחוץ לבית הקפה, עם הסיגריות, ושאלו אם אפשר להדליק את הטלוויזיה, למה יש משחק של ברצלונה. אחר כך הוא עמד לגשת לעומר, אבל ההיא עם התלתלים שאלה למה הווי-פיי לא פועל. הוא ענה בסבלנות שיש תקלה ושהטכנאי אמור להגיע כל יום.

לבסוף זכריה התיישב מול עומר. "בוא ננסה לתקתק את זה מהר", אמר, וסימן למלצרית להגיע. "אפילו אתה לא רוצה לדבר איתי, הה?" שאל עומר, והניח את העיתון על השולחן. כותרת ראשית דיווחה על מספר ההרוגים והפצועים קשה אתמול ברצועה.

"מת לדבר איתך", אמר זכריה, והסיט את העיתון הצידה. "אבל אתה רואה כמה אנשים יושבים פה, וכמה עוד ייכנסו, ומה הסיכוי שיתנו לי לשבת. חוץ מזה, עוד שתי דקות הוא יגיע, ואז אין סיכוי שנדבר". עומר נראה כמהסס אם לשאול מי זה הוא, או שעדיף לנצל את הזמן הקצר שעומד לרשות השיחה. "אז ככה", הוא ניגש בסוף לעניין, "אתה יודע שאין לי עבודה עכשיו".

"מהחדשות פיטרו אותך רשמית?" שאל זכריה.

"רשמית וסופית", אמר עומר. "עכשיו אני פנוי להצעות חדשות. לפחות עד סבב המילואים הבא". לבית הקפה נכנס איש עם קוקו, משקפיים עגולים ענקיים ומגש עמוס כוסות זכוכית ובהן נוזל צבעוני סמיך. הוא הלך ישר לזכריה.

"מה קורה, איש יקר?" פנה אליו.

"ברוך ה' יום יום. אתה שואל על השייקים?"

"כן. מה אומר, אני יכול למכור אותם?"

זכריה נאנח. "מה אני אגיד לך, היום לא כל כך מתאים. תבוא מחר".

האיש משך בכתפיו והלך. עומר לא שאל כלום, כאילו קלט את הסיטואציה. במקביל, ההיא עם הווי-פיי כנראה הצליחה להתחבר לאינטרנט, עובדה שהיא כבר ניהלה מפגש זום ערני על ניהול מכירות אפקטיבי. כאילו לא קלטה את הקונספט של בית קפה שקט. מאחוריה, בחור עם ראסטות דיבר בקול חזק עוד יותר ממנה בטלפון, על גובה שכר דירה בבוגרשוב. ברקע נשמר השקט, להקת הנח"ל שרה על שלוזה ולא עושים שום דבר.

"בקיצור", ניסה עומר, "חשבתי להציע לך, בתור בעל עסק יציב ומצליח..."

"אני מודה שהעסק יציב", אמר זכריה, "והמון אנשים מגיעים הנה, למרות הכל, ולמרות הצעקות שתשמע עוד דקה. אבל איזו עבודה אני יכול להציע לך? תזכיר לי בכלל במה אתה עובד?"

"כתוביות". אמר עומר.

"איזה כתוביות?"

"הכתוביות האלו ששמים בטלוויזיה", הסביר עומר, "מתחת למרואיינים, עם הטייטל שלהם. שתדע מי הם, ומה הם עשו שזיכה אותם בזמן מסך".

"אחלה ג'וב יש לך. כלומר, היה לך. אבל מה תעשה עם זה בבית קפה?"

"אולי כתוביות למצלמות שלך. אתה הרי פעם בכמה זמן מסתכל במצלמות על כל בית הקפה, לראות שהכל תקין, נכון? לא תרצה שיהיו לך פרטים על כל לקוח?"

"מאיפה לך יהיו את הפרטים?" שאל זכריה במבט חושד.

"מקצועיות שפיתחתי עם השנים", חייך עומר. "היום אני כבר יכול לכתוב על כל אחד אוטומטית, בלי תחקירים בכלל. ככה זה, שנים של עבודה..."

זכריה הביט בו בשתיקה. המלצרית הגיעה בינתיים עם קנקן המים, אלא שבדיוק חצה את דרכה לקוח שהגיע ישר מג'וגינג ושכח להאט. היא לא התנגשה בו, אבל שפכה רבע מתכולת הקנקן.

"לא עכשיו", רטן זכריה, והניח את העיתון על הרצפה כדי לספוג את המים. "בדיוק כשהוא עומד להגיע".

"מי עומד להגיע?" עומר לא התאפק. "ואיך אתה יודע מתי?"

"אתה טוען שאתה יודע הכל על כולם אפילו בלי לשאול, לא? אז חכה שהוא יגיע ותדע בעצמך", אמר זכריה. "כל יום, מהיום שפתחנו מחדש את המקום, קצת אחרי שהמלחמה התחילה. מאז הוא מגיע יום יום, אותה שעה".

"בושה!"

קול פתאומי מכיוון הדלת קטע את השקט בבית הקפה. אדם בן כארבעים נכנס פנימה.

"המדינה במלחמה, ואנשים יושבים בבית קפה כאילו כלום!"

האישה שדיברה על ניהול כספים שמה אוזניות. האיש שדיבר בקול רם הגביה את קולו.

"חיים בבועה, זה מה שאתם. בושה! חרפה!"

השניים שישבו מול המשחק הביטו בו מבחון. שני לקוחות קמו ויצאו. השאר החזירו את עיניהם לקפה, לסלט או לטוסט. רק זכריה נשאר לשבת ולהקשיב לנאום הקבוע של המפגין הבודד, על כמה זה פסיכי שאנשים בעיר שותים אספרסו כאילו הכל סבבה.

בסוף זכריה הביט בעומר ואמר: "כן, אני רוצה כתוביות".

**

גיטרה רגועה נשמעה גם למחרת, אבל אותה אי אפשר היה לשמוע על המסך. עומר ישב בפינה מאחורי מחשב, וזכריה ראה על המסך איך הוא מתקתק בקצב מהיר.

איריס (מפונה מהצפון, עדיין ללא משרד חדש, לראשונה מנסה לעבוד בבית קפה) שאלה את המלצרית אם היא יודעת מה עם הוויי-פיי ומתי הטכנאי מגיע. עידו ויבגני (שריונרים בעזה, ביציאה עד מחר בבוקר) שאלו אם אפשר לראות משחק. "מכבי פתח תקווה נגד צפרירים חולון, מה זה משנה אחי", ענה עידו (אוהד בית"ר, לפני הצבא היה מגיע לכל המשחקים, עכשיו כבר חודשיים לא דרך על טריבונה) לשאלה איזה משחק יש בכלל. עמוס (פתח עסק פרטי בסוכות ההוא, כמה ימים לפני, ומאז תחילת המלחמה לא הצליח להתרומם מחדש) נכנס עם מגש השייקים שלו, חיפש את זכריה ויצא. בשולחן מימין לדלת, אמיר (נפצע בלבנון, כנראה לא יחזור ליכולת השמיעה שלו) שוב דיבר בקול רם עם מתווך הדירות.

מסביב ישבו עוד הרבה אנשים. בשולחן שש, למשל, ישבו בני הזוג נועם ויעל (יציאה ראשונה מהבית מאז שאחיינם נפל) וניסו לדבר שוטף כמו פעם. בשולחן שלוש, לבוש בגדי ספורט והפעם בלי להתנגש באיש, התיישב אמנון (מנסה לחזור לכושר כדי להתנדב מחדש למילואים) שחזר מריצה. למרבה ההפתעה, הופיע בבית הקפה אפילו הטכנאי של האינטרנט – אבל הוא לא ראה את זכריה, אז רק ביקש מהמלצרית שתגיד לבעל הבית להתקשר ליעקב (טכנאי, בנו מאושפז בסורוקה).

המלצרית עצמה, ריקי (סטודנטית, חברה שלה עדיין באיזו מנהרה בעזה), אמרה לו שלום ובטעות שפכה לימונדה על הרצפה. היא הלכה להביא סמרטוט, ובדרך לחצה על המחשב והפעילה מחדש את הפלייליסט ("שירים שקטים כי אחרת נשתגע").

ואז הוא הגיע. "בושה!" צעק אבנר (מנהל מכירות בחברת תיירות ונופש). "אנשים יושבים בבית קפה כאילו כלום!"

בוה לזכריה לא היה כוח לצפות. הוא רק קרא את שפתיו של אחד הלקוחות, בצד, מחייך במרירות ואומר: כאילו כלום. כאילו. היה זה כמובן עומר (פוטר לאחר שחצה את ה-250 ימי מילואים ובחדשות העדיפו לקחת מישאו אחר).

הצעקות נדמו. הדממה שבה סוף סוף. רק אז הוא חזר מההפסקה לבית הקפה, ושוב אפשר היה לראות במצלמה את זכריה (בן אדם שרק רוצה לעשות טוב, בעיקר לאנשים שצריכים כמה דקות עם קפה).

פיסות זיכרון

שיחה לילית עם אלישע

לאלישע לוינשטרן הי"ד. פורסם בעלון 'קרוב אליך'

לילה. המוצב עובר למצב שינה, למעט מי שבמשימה. אני יושב לכתוב על אלישע הי"ד (רק לצמד המילים הזה, אלישע הי"ד, לוקח זמן לרדת מאצבעותיי הקפואות אל המקלדת), ובדמיוני – אני הולך לשאול אותו אישית מה לכתוב עליו. עברו ימים מאז ההודעה שהיכתה אותנו בהלם; היה לי זמן לכתוב, היו לי משמרות ארוכות לחשוב בהן מה לכתוב, אבל כלום לא התגבש לתיאור אמיתי והולם של אלישע. בצר לי, אני עוצם את העיניים, והולך להתיעץ עם אלישע עצמו.

איפה אמצא את אלישע? בבית המדרש, כמובן. נכון שהוא נפרד מהשיבה לפני למעלה מעשור, והוא התגורר בחריש ועסק בכלל בתכנות; אבל בפנימיותו, הוא היה בבית המדרש. ואף שהתורה הלכה איתו לכל מקום ולכל מצב, ואין צורך ללכת דווקא לשיבה הפיזית שבה למד, הוא עצמו נשאר שם ברוחו. לשם היה נוסע כמה פעמים בשנה – על אף כל הקילומטרים שמפרידים גיאוגרפית בין חריש לירוחם, ועם כל הילדים – ובמקום שבו אדם נמצא מדי ראש השנה ופורים, גם ליבו נמצא.

אז בעיני רוחי, אני נכנס לבית המדרש בשעת לילה. הספסלים מתרוקנים חלקית מיושביהם, אבל הוא עדיין יושב בקדמת בית המדרש. מולו גמרא או 'קצות החושן', ומחשבו הנייד. ידעתי שהוא יהיה כאן ולא בחוץ או בפינת הקפה, כל דקה של לימוד קדושה עברו. אף שהוא שוקד על תלמודו, אני מניח שאפשר לגשת אליו, כפי שהיינו ניגשים אליו באופן קבוע בסדרי הערב, כשהיה אחראי על מענה לשאלותיהם של התלמידים הצעירים. אני פוסע קדימה, והוא מרים את עיניו מהספרים לקראתי. אני שואל אם אפשר לשאול שאלה, והוא מחייך ועונה: ברור. לפני שאתקדם לשאלה, אני עוצר וחווה את הרגע, נוצר בתוכי את החיוך. החיוך הזה הוא אולי מה שבנה את אהבת התורה שלי עד היום.

חיוך אינו תופעה מובנת מאליה, בחיים בכלל, ובבית המדרש בפרט. אפשר לחייך בתפילת הלל, או בריקודים בסעודת שבת, אבל במהלך הלימוד זו לא התנועה הטבעית של הפנים. הדיונים המעמיקים בראשונים ובאחרונים מביאים את הפנים להתכווץ, להתקמט. ככל שאתה נכנס פנימה, כך ידענו, אתה מבין כמה רצינית כל סוגיה שאתה נוגע בה. אלה לא רק מילים, אלא שלבים חיים בתוך סולם הערכים של התורה. מהויות, אידיאות, אי אפשר לשחק בזה. שאלות כמו מה עומק הסברא של אביי, והאם הריטב"א חולק על הרמב"ן או מסכים עם העיקרון שלו, מבררות את ליבת האמת. המודעות לגודל ערכו של הלימוד, ולקריטיות של החתירה לאמת, הביאה אותי לא פעם לכובד ראש ולכבדות כללית.

אלישע עסק לעומק בכל הסוגיות, כשחיוכו אינו מש מפניו העגולות וההרמוניות. הוא היה אחד מהלמדנים הגדולים ביותר שיצא לי לפגוש, חתר למסקנת האמת ולקו היושר, אבל כל זה בחיוך. בשמחה. באהבה. אין שום סיבה בעולם, כך הוא שידר, שערך הרצינות והמחויבות יסתור את השמחה וההתלהבות.

השמחה של אלישע התבטאה לא רק בלימוד. במוצאי שבת, במלווה מלכה שאחרי אחת עשרה בלילה, חלק היו נשאים בחדר האוכל, חלק היו פורשים לענייניהם, אבל אלישע תמיד היה בין אלה שנשארים לשיר. מעל שירת "אגיל ואשמח בלבבי" ו"אדיר איום ונורא" תמיד היה נישא הקול השני הגבוה שלו. את קולו הוא תרם גם למקהלה המסורתית בכל שבת 'זכור', ועל אף החזרות האינטנסיביות עוד מלפני ראש חודש אדר, לא זכור לי שהוא הגדיר זאת כביטול תורה. השירה השתלבה אצלו, ליוותה את לימודו וביטאה את אהבת התורה שלו, שהשפיעה גם על אחרים. לפחות עליי.

אז אלישע ממשיך לחייך כשאני שואל אותו: מה לכתוב עליך? וכמו בסדרי הערב לפני שנים, אלישע לא ממחר לתת תשובה. קודם כל הוא מברר את השאלה: למה אתה שואל?

אין לי את הכישורים שלך, אני מסביר. בליל שבת היית יושב אחרי התפילה, עם עוד חברים שייבדלו לחיים ארוכים, ומשחזר את השיחה של ראש הישיבה נקודה אחר נקודה. את השיחה המשוחזרת היית שומר בראשך עד מוצאי שבת, ואז מסכם אותה על המחשב. לך כנראה יש יכולת הקשבה מופלאה, אבל אני לא הצלחתי להקשיב ולסכם את דמותך.

אלישע ממשיך לשאול: כן, אבל למה אתה רוצה לכתוב עליי? מאיזה טעם, לאיזו מטרה? להתקלה הזאת אני לא יודע לענות, אף שיכולתי לצפות אותה. כל פרט אצלו מעוגן בסברות, לא רק בהלכה, אלא גם במרחב הרוחני, מהרגש ועד האמונה ותפיסת העולם. כולנו דיברנו על אחריות לכלל ישראל, למשל, אבל הוא כתב מאמרים וברר מאין האחריות הזו נובעת ומה ההשלכות המעשיות שלה. כולנו האמנו שמדינת ישראל היא תחילת הגאולה, אבל הוא הקשה וברר מהי המשמעות ההלכתית של הקביעה הזאת (אני זוכר את הדרשה שלו בנושא, באחד מימי העצמאות. אחת ה'נפקא מינות' לשאלה, הוא אמר, היא האם צריך להתפלל שייפסקו המלחמות; אם אנחנו בגאולה, אז המלחמות הן חלק ממנה, וצריכות להימשך).

אז מה המטרה של הכתיבה עליי? הוא שואל, ומתחיל לדון בסברות האחרונות. האם כדי לעורר צער, לשבור את הלב? יש סברא כזאת לפי הרב סולובייצ'יק, שמנהיגי האבלות נועדו לעורר צער על המת, אבל אני הרי לא רוצה שתצטערו בגללי. מצד שני, רבי עקיבא איגר דן אם האבלות היא בשביל המתים או בשביל החיים. ואם היא בשביל החיים – אז הטור הזה אינו בשבילי, אלא בשבילך. אם כן, תגיד אותה: מה המטרה שלך? לשם מה אתה כותב על אנשים שנפלו, ומה אתה רוצה לקחת מזה לחיים? וכיוון שאנחנו במלחמה, יש עוד היבט לשאלה הזאת – האם זה עוזר עכשיו לעם ישראל, או לא?

כרגיל, הוא מתמודד עם השאלה בהגדרות הלכתיות מובהקות; אבל לא מופשטות ומנותקות מהמציאות, אלא כאלו שנותנות מענה לשאלות הקריטיות של החיים. גם למלחמה הוא יצא מתוך עמדה רוחנית-הלכתית מוצקה: מה זה משנה שהמדינה פוטרת אותי משירות בגלל שיש לי ילדים, אם יש עכשיו מלחמת מצווה.

אני בוהה באוויר, חושב מה לענות. ובעודי מרים את הראש, אני מסתכל על בית המדרש. מחפש את המקום של גדעון, ושל ינון. איפה איתן פיש ישב – אני כבר לא זוכר, קל וחומר לאיתן רוזנצוויג, יקיר ואריאל שאותם

לא הספקתי להכיר. למעשה אי אפשר לזהות את המקומות של כולם, כי לא כולם למדו במבנה אחד; חלקם מהדור של בית המדרש הישן, חלקם שייכים למבנה החדש. ובכללי, איך אפשר להסתכל על כולם כאחד, הרי על כל אחד מהם צריך לכתוב בפני עצמו, ולא רק כחלק משבעה לוחמים שנפלו מאותה ישיבה. עם זאת, חוטים דקים ובלתי נראים נמתחים ביניהם, ומעמידים מודל של מסירות נפש. דגם לאנשים עדינים, שיצאו לקרב לא מתוך בהלה להרג ודם, אלא מתוך תורה שמחוברת לעומק החיים. תורה ששולחת אל המשימות הלאומיות במלוא המחויבות והאחריות, ובמלוא השמחה והחיות.

זה בשביל החיים, אני אומר לו בסוף, כדי שנחיה את הרוח הזאת. שנלמד באהבה, שנלחם באהבה, שנחיה באהבה. אבל פתאום אני כבר לא רואה אותו מולי, ומסביבי לא בית מדרש מאיר אלא מוצב חשוך. עוד מעט שמירה, עובר בי הרהור, וזרזים מקדימים למצוות. רוח נעימה מאי שם מלווה ונושאת אותי, כשאני בודק בקפידה את הכוננות, עולה במהירות על ציוד, ומחייך.

לעיני כל העדה

לאיתן פיש הי"ד

בשבת פרשת צו נסענו לשבת בר מצווה.

לאוטובוס מירוחם לירושלים הגענו רצוצים למדי, אחרי שסיימנו ברגע האחרון את הנקיונות לפסח. זה היה אמור להספיק כדי להגיע בזמן לשבת, אבל היה בן אדם שלא לקחנו בחשבון. קראו לו ברק אובמה. אובמה היה אז נשיא ארה"ב, ובאותו יום שישי הוא סיים את ביקורו בארץ. לרגל האירוע ירושלים הייתה די סגורה ומסוגרת, מה שסיכן את הגעתנו לשבת בר-המצווה. האוטובוס עמד במקום במשך לא זוכר כמה זמן, אבל ב"ה לבסוף הצלחנו להגיע לפני שבת.

בליל השבת ההיא אמרתי דבר תורה, ואם אני זוכר נכון, זה מה שאמרתי: בפרשת צו משה רבנו מכנס את כל עדת ישראל, אבל לא עושה איתם כלום. הוא לא מדבר אליהם, רק מושח את אהרון ובניו לכהונתם, ומקריב קרבנות. כל עם ישראל מתאסף כדי לדעת שאהרון ובניו מתחילים לכהן.

מכאן ואילך רק אהרון ובניו יהיו במשכן, ועבודתם לא תהיה לעיני כל העדה; אבל הם יידעו שהעבודה שלהם היא עניין לאומי. שמה שהם עושים בקודש פנימה אינו עניין אישי שלהם, הוא משפיע על כל עם ישראל. יש מצב שאפילו סיימתי את דבר התורה בערך כך: איתן, נדמה לך אולי שבר-המצווה הוא אירוע אישי שלך, אבל באמת – אתה משפיע על כל עם ישראל.

איתן, אני לא יודע אם במותך ראית את כל חיך כמו בסרט, אבל בטח את בר המצווה אתה זוכר מלמעלה. כמה אנשים יש היום, שבקושי זוכרים מי היה אובמה, אבל יודעים מי היית ומה נתת עבור כל קהל עדת בני ישראל.

בישיבה של מעלה

פורסם לאחר נפילתו של גדעון אילני הי"ד, השישי משיבת ירוחם. בהמשך המלחמה נפלו ארבעה בוגרים נוספים.

(בקטע מוזכר בוגר הישיבה התיכונית בלבב שלם שנפל. אחריו הותרו לפרסום עוד שני נופלים)

בחלומי אני רואה אותם מגיעים למעלה, שישה חבר'ה בגילאים שונים. בהתאם לבית המדרש שממנו באו, הם לא מנסים בכוונה להגיע יחד. מצידם להיות עם החבר'ה משאר הישיבות, וגם עם אלה שלא דרכו בישיבה מעולם. אבל לצורך מיון וקליטה, הם נשלחים להמתין בחדר של בוגרי ירוחם. הם לא מתנגדים להליך הביורוקרטי, ונכנסים. אולי מצרפים אליהם בדרך את מתן, ומשכנעים את המלאכים שהם ובלב"ש זה אותו מקום, בהרבה מאוד מובנים. גדעון אומר בצחוק שהחדר בטח יהיה מרובע ואפור. אבל זה דווקא חדר עגול, מעוצב, מקושט בפרחים. אולי כי שלום שרקי חנך אותו לפני כמה שנים. איתן ואיתן בטח חושבים על רעיונות איך לעצב אותו טוב יותר, להוסיף לו עוד צבע.

מלאכי הרוחמים יפגשו אותם בהמשך, אבל בינתיים הם פוגשים את מלאך המוות. הוא פשוט נוכח עכשיו כמעט בכל מקום. מה נסגר, הם שואלים אותו, שש פעמים? אתה יודע כמה חיילים ובוגרים חולמים לבקר בישיבה פעם בשנה, ואתה מבקר שש פעמים תוך חודשיים?

מה אני אעשה איתכם, אומר מלאך המוות. שום דבר לא מוציא אתכם מהישיבה. שיטפונות בחורף – אתם לומדים. חופש גדול בקיץ – אתם לומדים. שיש בבוקר, מוצ"ש, חנוכה – אתם לומדים. מלחמה בחוץ, ואתם (לא אתם ספציפית, כן? אלה שלא גויסו) רק מנהלים דיונים איך ללמוד באופן משמעותי יותר למען עם ישראל. מה לעשות, לוויית זו הדרך היחידה להוציא אתכם מהישיבה.

הם לא נאבקים בו. רק אומרים לו שהוא צודק, ושיש צד של היגיון בטענה שלו. אבל יש גם צד שני. ושבעצם בעצם, בשורש העמוק שלו, הוא בכלל תורם במהותו לגאולת ישראל. בשלב הזה מלאך המוות משתגע ולא מגיע יותר.

או אז הם מתפנים לענייניהם. גדעון, ינון ואיתן פיש, למשל (אולי גם השאר, לצערי לא זכיתי להכיר), בטח מארגנים איזו פעילות חנוכה לכל הילדים שהגיעו לגן עדן בטרם עת.

בשלב זה אני מתעורר ואומר מודה אני. מודה אני לפניך ששמת חלקי מבוגרי בית המדרש שלהם. כל זמן שהנשמה בקרבי, עוזר לי להמשיך אותם.

מן המחברת

שירים שנכתבו תוך כדי סבבי המילואים

אם זה מה שיביא לנאולה

אני אסחב עלי אפוד ומאג ונגב וקסדה,
אחזר בשש ממארב ואעלה שוב לעמדה.
אני אחיה על טונה, תירס וקפסה של עלי גפן
ממלא
אם זה מה שיביא לגאולה.

אני אחיה בכוננות שבועים בלי לראות מקלחת
ואשמר בקר, ואפטל בשמש הרותחת.
אני אעשה שבת בשטח ואחזר אחרי חצות להבדלה
אם זה מה שיביא לגאולה.

אני אסגר רצוף עד פורים, יום של אפטר ואחזר
וילדים אראה רק אם יהיו הפס"דים באזור.
אני אראה את זיו פנייה רק בטלפון (כמעט בלי
סוללה)
אם זה מה שיביא לגאולה.

וכשאחזר, אראה שרועה על הספה ללא כוחות
רווית עמל ומתח וגם לחץ וצרחות
באין פח לספר לי מה היה ומה קרה,
על לילות ללא שנה ועל ימים ללא שגרה
וכשישנו הילדים אכין קפה בכוס גדולה
ואלחש לה רק תודה על שעשית את כל מה שאת
יכולה
כי זה מה שביא לגאולה.

גיבורי עם

אז המג"ד מנהל חברת היי-טק
הסמג"ד הוא רואה חשבון
המפ"ם הוא שף במסעדה חלבית
רב הגדוד הוא מורה לטרומבון
המ"פ דוקטורנט להיסטוריה
למ"מ יש משרד עורכי דין
הוא עושה מארב
עם רב ושרברב
ביולוג וסופר ילדים
המ"כ שיצא עם פק"ל פריצה
למעצר, הוא במאי מבוקש
הקשר הוא נגר, את העסק סגר –
אבל הוא עוד יפתח מחדש
לכל אחד יש דקה ביום
טלפון מהעסק פתאום
מוזכר שבפינה
מחכה מדינה

ובשבילה הם ממשיכים ללחום
היי,

נכון כולם קרביים ממש, אך גם
אנחנו צבא של גיבורי עם
בכל לוחם תמיד מסתתר אדם.
איתו הוא מציל את העולם.

אנחנו לא מאותו כפר

(20 תמוזים לפטירת נעמי שמר)

אנחנו שנינו לא מאותו כפר
אחד כיפה, אחד הוא גלוי שיער
אין שום דיבור בינינו, איך לומר
הן אנחנו לא מאותו כפר.

לא קמנו אל אותן המסגרות
לא התחנכנו על אותן אמרות
לא התראינו פעם בעבר
כי אנחנו לא מאותו כפר.

תמיד במחאות הסואנות
לא באנו אל אותן ההפגנות
זה נגד זה ניצבנו בכיכר
כי אנחנו לא מאותו כפר.

חטפנו את אותה מהלומה
קפצנו לאותה המלחמה
אך כל אחד בעמדתו נשאר
כי אנחנו לא מאותו כפר.

וכשנלחמנו באותו צק"ח
ראית איך נתקלנו במטח
והסתערת בלי לומר דבר
על שאנו לא מאותו כפר.

אנחנו שוב לא באותו מקום
אני עוד כאן, אתה אינך היום
אך נשמותינו באותו צרור לעולם
כי אנחנו מאותו העם.

עוד לא לחמתי די

באלה החדשים עוד לא כבשתי כפר,
עוד לא תפסתי נער בהבערת צמק"ר.
עוד לא הדלקתי נר על גג בית בחרון,
עוד לא עצרנו את המבקש האחרון.

איי, עוד לא לחמתי די!
הרוח עוד נושכת במדי.
איי, עוד לא נושעו אחי,
ואם לא עכשו – אימתי?

עוד לא כתבתי ספר על שלג בעמדה,
עוד לא קטפתי זר לה משיח ביהודה.
עוד לא ערכנו ששבו בנים לגבולם,
עוד לא דווחו בקשר: הנצחון השלם.

ואף על פי שאות שם, ואת כל כך יפה
ולבבי אליה הומה כל התקופה,
ואף על פי שבא לי לבוא ולעזר –
הרי לא תסלחי לי
אם עכשו אחר.